

belangenbehartiging

VVSG trekt kaart van lokaal bestuur

Overzicht van de politieke dossiers behandeld
in de periode 1 januari 2021 - 31 maart 2022

vvsg

VVSG: dé belangenbehartiger van de Vlaamse lokale besturen

Het opkomen voor de belangen van de Vlaamse lokale besturen is een kernopdracht voor de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten. Dit leidt elk jaar tot vele tientallen Vlaamse, federale en Europese beleidsdossiers die de VVSG aankaart bij ministers en hun kabinet, in het parlement, op administraties, in tal van formele en informele contacten, met brieven, door aanwezigheid in commissies en raden, enz.

Deze nota biedt een overzicht met een korte beschrijving van de zowat 100 dossiers die de VVSG behandelde in de periode januari 2021-maart 2022. Het beleidswerk van de VVSG is een belangrijke return voor het lidgeld dat de lokale besturen jaarlijks betalen. Het vormt ook de hoofdopdracht van de bestuursorganen van de VVSG: de bestuurlijke commissies die instaan voor de politieke toets van de voorzetten vanuit de VVSG-staf, het dagelijks bestuur en de raad van bestuur die het finale standpunt bepaalt.

De belangenbehartiging door de VVSG leidt niet altijd tot het verwachte resultaat, maar in veel dossiers kon de VVSG het voorbij jaar voor de lokale besturen wel duidelijk zaken realiseren. In de periode 2021-2022 betekende dit o.m.:

- De zo goed als kostendeekkende financiering van de vaccinatiecentra.
- Een nieuwe subsidie die een deel van het dividendverlies ten gevolge van een aangepaste tariefmethodologie van de VREG voor de distributie van elektriciteit en aardgas compenseerde.
- Het engagement dat de federale regering de financiële gevolgen van het sectorale akkoord voor de politie voor haar rekening zal nemen.
- De lokale besturen hebben uitzicht op een structureel betere financiering van de brandweer door de federale overheid.

- De financiering van de eindeloopbaanregeling voor de politie ('NAVAP') gebeurt niet langer door het Gesolidariseerd pensioenfonds (en dus door pensioenbijdragen van lokale besturen), maar met federale middelen.
- Er komt een systeem waardoor lokale besturen mensen van wie het rijbewijs vervalt vooraf kunnen verwittigen.
- De Kamer keurde een wet goed waardoor ook lokale besturen fiscale gegevens kunnen raadplegen en gebruiken voor de eigen dienstverlening.
- Het Gemeentefonds komt nu in tien schijven in plaats van per kwartaal op de gemeentelijke bankrekening. Dat voorkomt dat gemeenten kosten krijgen aangerekend voor te hoge saldi.
- Met de vakbonden werd afgesproken dat voortaan slechts eens om de zes jaar op Vlaams niveau sectorale akkoorden zouden worden afgesloten.
- Na herhaald aandringen door de VVSG en de lokale besturen, hervat de FOD Financiën de zitdagen in gemeentehuizen voor steun bij het invullen van de belastingaangifte.

Inhoud

1. Ene crisis volgt op de andere	3
Fiscaliteit en financiën	4
Veiligheid	4
Burgerzaken	8
Personeel en pensioenen	8
Welzijn en sociale zaken	10
Innovatie en digitale transformatie	12
Andere federale dossiers.....	13
2. Vlaamse dossiers	14
Bestuur	14
Financiën	17
Personeel.....	17
Samenleven en zorg voor elkaar	19
Veiligheid	23
Omgeving	24
Wonen	30
Innovatie en digitale transformatie	31
Andere Vlaamse dossiers.....	33
3. Internationale dossiers	35
Meer informatie en bronnen	36
Over VVSG	36

1. Ene crisis volgt op de andere

Coronacrisis stelt lokale besturen voor zware uitdagingen

Vanaf eind 2020 concentreerde de inzet van de lokale besturen en de VVSG in de strijd tegen het coronavirus zich op de uitrol van een efficiënte en effectieve vaccinatiestrategie. Daarbij moest volgens de VVSG de nadruk liggen op een voldoende nabij en laagdrempelig aanbod, waarbij de praktische organisatie maximaal door de gemeenten kan worden aangestuurd. De VVSG verkreeg ook afdoende financiering voor die centra (infrastructuur, personeel, beveiliging, mobiliteit van minder mobiele mensen, ...). Begin 2022 werd samen met de Vlaamse overheid gezocht naar een antwoord op de vraag hoe de vaccinatiecentra in een soort waakstand konden worden geplaatst, om indien nodig snel weer te kunnen opstarten. In elk geval viel de brede maatschappelijke consensus op over hoe goed de lokale besturen zich, samen met hun medewerkers en vele vrijwilligers, van hun taak om zoveel mogelijk mensen te vaccineren hadden gekwet.

Daarnaast bleef de gegevensdeling in functie van de bron- en contactopsporing en quarantainehandhaving in 2021 lange tijd een pijnpunt. Ook bij het debat over de zin en wenselijkheid van een verplichte vaccinatie van zorgpersoneel (zie verder) waren de lokale besturen een belangrijke partner.

Gedurende de hele coronacrisis bleef het meeste zorgaanbod (kinderopvang e.a.) toegankelijk en beschikbaar, ook al was dat door de isolatie of quarantaine van medewerkers niet vanzelfsprekend. De VVSG heeft sterk geijverd voor een billijke coronacompensatie aan de organisatoren van zorg, het tijdelijk aanpassen van de reguliere vergunnings- en kwaliteitsvoorwaarden en het haalbaar maken van de coronaveiligheidsmaatregelen. De lokale besturen kregen ook de opdracht om noodopvang te organiseren op dagen dat scholen collectief gesloten waren en konden hiervoor een beroep doen op een administratief eenvoudig aan te vragen toelage.

Oekraïense vluchtelingen: lokale besturen in de frontlijn

Meteen na de Russische inval in Oekraïne in februari 2022, kwam een massale vluchtelingenstroom tot stand. Duizenden van die mensen raakten ook tot in ons land, waar ze deels werden opgevangen door gezinnen, maar ook terecht konden in collectieve voorzieningen, al dan niet op initiatief van lokale besturen. Meteen werd ook naar de gemeenten en OCMW's gekeken als eerste aanspreekpunt voor huisvesting, voor de behandeling van leefloondossiers, voor psychosociale begeleiding van vaak zwaar getraumatiseerde mensen, voor de toeleiding naar school en werk, voor taalcursussen, voor de screening van potentiële opvanggezinnen, enz. De enorme hulpvraag moest in belangrijke mate worden opgevangen door maatschappelijk werkers die al twee jaar op de toppen van hun tenen lopen door de coronacrisis en het sterk gestegen aantal dossiers door de hogere energieprijzen. Maar lokale besturen botsen steeds meer op de beperkingen van een bijzonder krappe arbeidsmarkt: zelfs als de centrale overheden financieel tussenbeide komen, is het allesbehalve zeker dat gemeenten en OCMW's de mensen zullen vinden om het werk te doen. De VVSG organiseerde snel na de start van de vluchtelingenstroom een klankbordgroep met vertegenwoordigers van lokale besturen uit heel Vlaanderen, en probeerde de lokale noden zo goed mogelijk te ventileren richting de federale en Vlaamse overheid, met de uitdrukkelijke vraag naar een maximaal gecoördineerde aanpak.

Fiscaliteit en financiën

Toekomst speciaal fiscaal kostenforfait uitvoerende mandatarissen

De VVSG kreeg van de minister van Financiën Van Peteghem de vraag een standpunt in te nemen over de toekomst van het speciale fiscale kostenforfait voor lokale uitvoerende mandatarissen. Dat systeem wordt immers steeds meer in vraag gesteld omdat het geen wettelijke basis heeft. Ook de toepassing van een verschillend fiscaal kostensysteem voor de wedde als mandataris en voor een ander beroepsinkomen leidt tot problemen bij de behandeling van de belastingaangifte van burgemeesters en schepenen. De VVSG wil hierover het debat aangaan, met dien verstande dat een nieuw systeem kostenneutraal moet zijn voor de besturen, geen achteruitgang mag betekenen voor de mandatarissen en moet gelden voor alle uitvoerende mandaten op lokaal vlak, dus ook die van de districten.

Veiligheid

Naar een betere financiering van de brandweer

De VVSG nam samen met het Netwerk Brandweer deel aan een hoorzitting in de Kamercommissie Binnenlandse Zaken over een evaluatie van de civiele veiligheid. Ze verwezen hierbij nogmaals naar het engagement van de federale overheid om te komen tot een 50/50-verdeling van de financiering van de hulpverleningszones, terwijl dat vandaag nog lang niet het geval is. Door een vonnis van een Waalse rechtbank werd de federale regering in het najaar van 2021 zelfs gedwongen om de beloofde 50/50-financiering van de brandweer na te komen. De VVSG besliste om mee te stappen in een traject waarbij in eerste instantie afspraken zouden worden gemaakt over de berekeningswijze van deze norm. Daarna moet er een duidelijk stappenplan voor een evenwichtige financiering komen.

Voordien had minister van Binnenlandse Zaken Verlinden al beslist dat tegen 2024 de basisfinanciering van de hulpverleningszones met 139 miljoen euro zal gestegen zijn, te beginnen met een groei van 25 miljoen euro in 2021. Dat is een eerste belangrijke stap in een meer evenwichtige financiering. Deze extra financiële middelen zijn broodnodig omdat de personeelskosten van alle Vlaamse hulpverleningszones bij ongewijzigd beleid elk jaar stijgen met 10 miljoen euro, of een meeruitgave van 210 miljoen euro in de periode van 2020-2025.

Vergoeding wachtdiensten brandweer kan veel geld kosten

Sommige brandweerlieden claimen bij de hulpverleningszones een hogere vergoeding voor wacht- en rusttijden, o.a. op basis van het Europese arrest-Matzak. De VVSG onderzocht de mogelijkheid van enkele wetswijzigingen om het risico op grote vorderingen bij de zones (en de gemeenten als vorige werkgever) te beperken. Het uitgangspunt daarbij is dat wachtdiensten buiten de werkplek geen aanleiding mogen geven tot een verplichte vergoeding, zeker voor brandweervrijwilligers die zich op elk moment onbeschikbaar kunnen stellen. Desnoods moet dit principe wettelijk worden verankerd.

Daarnaast rees de vraag of wachtdiensten arbeidstijd zijn. Dit kan een ernstige bedreiging betekenen voor de toekomst van de brandweervrijwilliger. Nu mag die gemiddeld 24u per

week prestaties leveren. Als de wachtdiensten buiten de werkplek hierbij geteld worden, zal dit ernstige gevolgen hebben voor hun beschikbaarheid voor wachtdiensten én interventies. De VVSG en netwerk Brandweer vinden dat de beschikbaarheden zoals de hulpverleningszones die nu toepassen, niet als arbeidstijd mogen worden beschouwd. België zou hiervoor gebruik kunnen maken van een opt-out op de Arbeidstijdenrichtlijn.

Naar een nieuwe visie op brandweervrijwilligers

Netwerk Brandweer wil samen met een reeks bevoorrechte partners komen tot een nieuwe visie over de rol van deeltijdse brandweerlieden of brandweervrijwilligers. Het is niet altijd eenvoudig om mensen te overhalen een langdurig (en veeleisend) engagement aan te gaan. Daarnaast rijst de vraag of een modulaire aanpak mogelijk is, waardoor brandweervrijwilligers niet meteen het hele pakket aan kwalificaties moeten behalen, maar zouden kunnen kiezen voor deelaspecten (brand, onderhoud voertuigen, stormschade, ...). Dit kan drempelverlagend werken, zonder dat de hoge kwaliteit van de dienstverlening in gedrang komt. De VVSG wil mee het debat over deze nieuwe visie aangaan.

Juiste graad voor zonecommandanten brandweer

Om bevorderd te worden tot kolonel bij de brandweer, is sinds de hervorming van 2015, een 'brevet OFF 4' nodig. De wettelijke regeling daarvoor ontbreekt echter nog altijd. Daardoor worden officieren die een managementfunctie opnemen, niet altijd in hun mandaat gewaardeerd, want ze kunnen de graad van kolonel niet verwerven, ook al beschikken ze over de nodige capaciteiten. Netwerk Brandweer (en de Waalse tegenhanger ReZonWal), de VVSG en Binnenlandse Zaken zijn het eens principieel over een gezamenlijke aanpak om dit probleem te verhelpen. Dat houdt o.m. de organisatie in van een opleiding. De bevordering zelf blijft in de regel een bevoegdheid van de hulpverleningszone. Daarnaast wordt er gewerkt aan een oplossing voor de toekomstige zonecommandanten, en een overgangsregeling voor de huidige zonecommandanten die nog geen kolonel zijn.

Een verbod op de verkoop van vuurwerk?

De meeste lokale besturen verbieden het afsteken van particulier vuurwerk, soms met uitzondering van (enkele uren in) de eindejaarsperiode. De handhaving van dat verbod is bijzonder moeilijk, want vuurwerk mag nog altijd vrij verkocht worden. De VVSG startte daarom, mede op basis van een bevraging bij burgemeesters, een initiatief om hierover met de federale overheid in debat te gaan en te zoeken naar oplossingen. Ze bevroeg ook de burgemeesters over hun mening m.b.t. een eventueel verkoopverbod. De brandweer, die elk jaar in eerste lijn geconfronteerd wordt met de schadelijke gevolgen van het particuliere vuurwerk, is hierin een belangrijke partner.

Naar een nieuw sectoraal akkoord voor de lokale politie

De VVSG drong, samen met haar Waalse en Brusselse zusterorganisaties, bij minister van Binnenlandse Zaken Verlinden aan op een structurele betrokkenheid van de lokale besturen bij de besprekingen over een nieuw sectoraal akkoord voor de politie. De gemeenten en politiezones zijn niet alleen de formele werkgevers, ze financieren ook het gros van de kosten van de lokale politie. De besprekingen gingen begin 2021 definitief van start en resulteerden in een protocol van akkoord op 28 januari 2022. Het voorstel zou de Belgische politiezones ten minste 91 miljoen euro extra per jaar kosten, zonder bijkomende federale financiering. De VVSG gaf de minister meteen mee dat hiervoor geen enkele budgettaire

ruimte bestaat bij de lokale besturen. Ze willen pas op het einde van de lokale legislatuur sociale onderhandelingen voeren, net als voor het gemeente- en OCMW-personeel zelf. Dat betekent dat de kosten van dit nieuwe sectoraal akkoord integraal door de federale overheid moeten worden gedragen. Minister Verlinden bleek oor te hebben naar deze verzuchtingen. De VVSG zal erover waken dat deze federale financiering er effectief komt.

Hervorming financiering lokale politie

Het federale regeerakkoord en de beleidsnota van minister van Binnenlandse Zaken Verlinden stellen een nieuwe financieringsregeling voor de lokale politie in het vooruitzicht. Voor de gemeenten, die vandaag instaan voor het gros van de middelen van die lokale politie, is dit een bijzonder belangrijk dossier. De VVSG wordt bij de voorbereidende besprekingen betrokken en formuleerde alvast enkele randvoorwaarden: de betaalbaarheid voor de zones en de gemeenten, de beloning van de inspanningen uit het verleden, de solidariteit tussen de zones/gemeenten onderling, de transparantie van het mechanisme, het gebruik van actuele data en de zekerheid op middellange termijn. De nieuwe financieringsregeling vergt bijkomende middelen, want anders gaan sommige zones erop achteruit. Voorts vraagt de VVSG, naar het voorbeeld van het Vlaamse Gemeentefonds, niet alleen goede, transparante en billijke verdelingsregels maar ook een duidelijke jaarlijkse groeivoet.

Eindeloopbaanregeling politie niet langer door lokale besturen zelf betaald

Na het arrest van het Grondwettelijk Hof in juli 2014 waarbij de gunstige pensioenregeling voor de politie vernietigd werd, creëerde de federale overheid de zogenaamde NAVAP-regeling. Hierdoor kunnen de personeelsleden van het operationele kader die vóór 10 juli 2014 54, 56 of 58 jaar waren in een stelsel van non-activiteit voorafgaand aan de pensionering stappen. De NAVAP-regeling leidde voor de lokale politiezones tot een pak meerkosten. Daarom kwamen er vanaf 2016 tot en met 2020 'subsidies' van in totaal 186 miljoen euro. Vanaf 2018 bleken die echter onvoldoende. Bovendien werden ze gefinancierd vanuit het Gesolidariseerd pensioenfonds van de lokale besturen, met hun eigen geld dus.

Samen met de Waalse en Brusselse vereniging slaagde de VVSG er begin 2021 in de regering ervan te overtuigen om deze financiering met federale middelen te organiseren, en dus niet langer via het Gesolidariseerd Pensioenfonds.

Strategische veiligheids- en preventieplannen

De VVSG nam een standpunt in over de toekomst van de Strategische Veiligheids- en Preventieplannen, en wees daarbij op verschillende knelpunten, zoals de onzekere financiering, de ondoorzichtige verdeling van de middelen, de zware administratieve lasten, enz. Idealiter zouden deze plannen ook samenlopen met de lokale legislatuur.

Overlast op recreatiedomeinen

Minister van Binnenlandse Zaken Verlinden nam het initiatief om de wettelijke omkadering en de beschikbare instrumenten voor de aanpak van overlast op recreatiedomeinen te verbeteren. De VVSG vroeg daarbij om een duidelijke afbakening van het toepassingsgebied van de bestaande omzendbrief, met de focus op een integrale benadering van de overlastproblematiek die rekening houdt met de maatschappelijke en technologische evoluties en de lokale bestuurlijke en extra-bestuurlijke context. Voor de VVSG is er nood aan praktijkgerichte instrumenten. De voorgestelde uitgebreide toepassing van een plaatsverbod is

juridisch mogelijk maar zeer moeilijk te handhaven. Bovendien biedt het geen oplossing bij een bovenlokale toepassing. Het plaatsverbod is eerder het ultimum remedium. De VVSG benadrukte dat de handhaving en de bevoegdheden op het vlak van bestuurlijke politie door de burgemeester een waardevol instrument zijn bij de bestrijding van dergelijke overlast, maar zag graag een bredere benadering van de problematiek, met een evenwicht tussen preventie en handhaving.

Evaluatie GAS-wet

De VVSG nam op 9 november 2021 deel aan een hoorzitting van de Commissie Binnenlandse Zaken van de Kamer voor een evaluatie van de GAS-wet. Ze formuleerde er een reeks voorstellen tot aanpassing van de wetgeving, gebaseerd op de ervaringen van de lokale besturen. Zo pleitte de VVSG voor een uitbreiding van het toepassingsgebied, remedies tegen de straffeloosheid van buitenlandse overtreeders, een verhoging van de maximale bedragen in een aantal gevallen, een aangepaste procedure voor onmiddellijke inningen, enz. Verder kaartte de VVSG het pijnpunt van de opleiding van sanctionerend ambtenaren aan. Die opleidingen worden slechts zelden georganiseerd, en onvoldoende lang vooraf gepland. Daardoor verliezen gemeenten vaak veel tijd.

Wetsontwerp voor betere gemeentelijke bestuurlijke handhaving

De federale regering keurde een wetsontwerp goed dat burgemeesters en lokale besturen meer wettelijke instrumenten geeft om krachtdadig op te treden tegen ondermijnende criminaliteit en de huidige maatregelen wettelijk verankert. Voor de VVSG komt het ontwerp in grote mate tegemoet aan wat lokale besturen al lang vragen.

Toch wees de VVSG in haar advies ook op enkele belangrijke aandachtspunten. Zo moeten de bestaande bevoegdheden onverminderd blijven bestaan. De nieuwe wetgeving moet de nodige flexibiliteit bieden voor specifieke lokale problematieken. De VVSG waarschuwde verder voor een te eng toepassingsgebied, met een focus op de uitbatingsvergunning en beperkende lijsten met economische sectoren en strafbare feiten. Daardoor wordt een flexibele werking ondermijnd. De VVSG pleitte daarom voor een aanwaswetgeving, die systematisch kan worden uitgebreid na een tussentijdse evaluatie. De lokale besturen moeten zelf bevoegd zijn voor de risicoanalyse om gevoelige economische sectoren te bepalen, eventueel in overleg met een overkoepelende instantie. Een noodzakelijke voorwaarde voor een effectieve bestuurlijke handhaving is een sterke informatiepositie voor gemeenten. Die vragen een maximale rechtstreekse toegang tot de informatiebronnen om zo altijd kort op de bal te kunnen spelen. De VVSG wees ook op bijzondere regelgeving (bv. wetgeving drankvergunning) waarin moraliteitsvoorwaarden staan die afwijken van het wetsontwerp, bv. op het vlak van drugs. De verschillende regels moeten dus op elkaar worden afgestemd. Ten slotte vroeg de VVSG ook een coördinatie van de Vlaamse en federale initiatieven, zodat lokale besturen met eenduidige mechanismen kunnen werken.

Burgerzaken

Herinnering vervallen rijbewijzen

De rijbewijzen die sinds 2010 worden uitgereikt, zijn maar tien jaar geldig. De VVSG drong er bij minister van Mobiliteit Gilkinet om aan om te voorzien in een systeem waarbij, zoals voor de elektronische identiteitskaarten, gemeenten burgers kunnen verwittigen wanneer hun rijbewijs bijna vervallen is. Eerst weigerde de federale overheid deze dienstverlening. In het najaar van 2021 kregen de lokale besturen dan toch de boodschap dat er een meldingssysteem zou worden opgezet.

Wetsvoorstel vaststelling echtscheiding door ambtenaar burgerlijke stand

De VVSG werd om advies gevraagd over een wetsvoorstel dat het mogelijk moet maken dat de ambtenaar van de burgerlijke stand in specifieke gevallen de echtscheiding vaststelt, zonder dat daarvoor nog een uitspraak van de familierechtbank vereist is. De VVSG en Burgerzaken Vlaanderen onderzochten de tekst, met als conclusie dat die vooral vragen oproept. Daarop is eerst een antwoord nodig alvorens een standpunt in te nemen.

Kinderen van Palestijnse ouders

Door de juridische onduidelijkheid over de vraag of Palestina al dan niet een staat is, ligt de verantwoordelijkheid om te bepalen of een in België geboren kind uit Palestijnse ouders staatloos wordt en bijgevolg de Belgische nationaliteit kan krijgen, bij de ambtenaar van de burgerlijke stand. De gemeenten vinden dit geen goede zaak, die bovendien leidt tot een verschil in behandeling tussen de verschillende gemeenten, en dus een gebrek aan rechtszekerheid. Dit probleem sleept al enkele jaren aan. De VVSG vroeg minister van Justitie Van Quickenborne om samen met de vertegenwoordigers van de lokale besturen een algemeen geldende oplossing uit te werken. Voorlopig ligt het dossier echter stil.

Personeel en pensioenen

Financiering pensioenen statutairen: een blijvende financiële kopzorg

Bij haar aantreden, vroeg de VVSG samen met de Waalse en Brusselse collega's aan minister van Pensioenen Lalieux om de financiering van 121 miljoen euro die in de jaren 2018, 2019 en 2020 vanuit de RSZ naar het Gesolidariseerd Pensioenfonds ging ook de komende jaren te behouden. Toen bleek dat deze middelen niet in de federale begroting 2021 waren voorzien, gingen er brieven naar de federale regeringstop om deze anomalie naar aanleiding van de begrotingscontrole begin 2021 alsnog recht te zetten. Deze actie had succes, en de dotatie van intussen 127 miljoen euro werd hersteld en ook voor de komende jaren gegarandeerd.

Lokale beslissingsbevoegdheid over arbeidsongevallen stroomlijnen

De VVSG vroeg federaal minister voor Ambtenarenzaken Clarinval om een aanpassing van de bevoegdheidsregeling voor arbeidsongevallen in lokale besturen. Nu wijst een KB dit toe aan het college van burgemeester en schepenen voor de gemeenten en de raad voor maatschappelijk welzijn voor de OCMW's. Dit strookt niet met de regeling van het decreet lokaal bestuur, die de bevoegdheid over de meeste personeelszaken bij het uitvoerend

orgaan (college/vast bureau) legt, en ze delegerbaar maakt. Op de VVSG-vraag kwam geen reactie, en dus werd ze begin 2021 opnieuw gesteld aan federaal minister van ambtenarenzaken De Sutter.

Omschrijving publieke zorg

De wet van 20 december 2020 met tijdelijke ondersteuningsmaatregelen ten gevolge van de COVID-19-pandemie bevat een definitie van de publieke zorgsector. De VVSG stelde vast dat hierin enkele sectoren ontbraken, zoals de thuiszorg of de kinderopvang, terwijl die wel waren opgenomen in de omschrijving van de private zorgsectoren. Dat verschil in behandeling tussen de publieke en de private zorgsectoren leidde ertoe dat een aantal belangrijke versoepelingen (over opeenvolgende tijdelijke arbeidscontracten, vrijwillige overuren en terbeschikkingstelling) in een strikte lezing niet zouden gelden voor publieke thuiszorg- en kinderopvangdiensten. De VVSG suggereerde federaal minister Dermagne in januari 2021 om dit aan te passen. Dat gebeurde uiteindelijk ook via een wetswijziging.

Taxshift

Ten gevolge van de taxshift die werd ingevoerd door de vorige federale regering, kampen de lokale publieke zorginstellingen met een belangrijk concurrentienadeel: de werkgeversbijdragen op de lonen zijn immers structureel hoger dan in de private en non-profitsector. Het VVSG-bestuur besliste om gesprekken aan te knopen met de federale regering met de bedoeling om deze ongelijke behandeling weg te werken. Hebben die pogingen geen resultaat, dan is nog altijd een stap richting Europa mogelijk.

Verenigingswerk

De VVSG drong er samen met de Waalse en Brusselse verenigingen op aan dat lokale besturen gebruik zouden kunnen blijven maken van het statuut van 'verenigingswerkers', wat op de valreep ook gebeurde met het KB van 23 december 2021. Voor een klein aantal lokale besturen bood het verenigingswerk een oplossing voor zeer diverse engagementen bij de organisatie van evenementen, in het naschoolse vrijetijdsaanbod en in de culturele sfeer. Daarnaast is het vooral voor lokale sport-, cultuur- en jeugdverenigingen een interessant instrument. Toch blijft de regelgeving een voorbeeld van juridische koterij. Starten met een dossier kan bijvoorbeeld pas na een uitdrukkelijke aanvraag bij de helpdesk van de RSZ, en de digitale instrumenten waren er maar in april 2022. Over de verplichting om de bedrijfsvoorheffing voor jonge medewerkers zonder inkomsten uit andere arbeid te innen en door te storten terwijl ze dat geld soms pas twee jaar later kunnen recupereren krijgt de VVSG geregeld vragen, maar ondanks herhaald aandringen blijft een oplossing uit.

Artikel 60'ers - wetgeving Welzijn op het werk

Op 30 maart 2022 overlegde de VVSG samen met haar Waalse zustervereniging met de kabinetten van de ministers van Sociale Zaken en van Werk over de toepassing van de wetgeving Welzijn op het werk bij artikel 60'ers. Het is niet logisch dat het OCMW bij de terbeschikkingstelling van een artikel 60'er aan een derde werkgever volledig verantwoordelijk blijft voor de toepassing van de regels Welzijn op het werk, terwijl de betrokkene op een externe werkvloer aan de slag is. Daarom vroeg de VVSG om tijdens de periode van terbeschikkingstelling deze werkgever verantwoordelijk te maken. De VVSG kreeg een akkoord over een aanpassing van de wet.

Meer mogelijkheden terbeschikkingstelling contractanten lokale besturen

De VVSG vroeg de kabinetten van de ministers van Sociale Zaken en van Werk om artikel 144bis van de Nieuwe Gemeentewet aan te passen. Vandaag laat deze bepaling gemeenten toe om contractanten ter beschikking te stellen aan een OCMW, een sociale huisvestingsmaatschappij of een vzw. Lokale besturen willen dit uitbreiden naar bijvoorbeeld autonome gemeentebedrijven en welzijnsverenigingen. Daarnaast moet de term ‘sociale huisvestingsmaatschappij’ aangepast worden aan de nieuwe Vlaamse wetgeving hierover (woonmaatschappij). Er bleek bereidheid om hierover na te denken.

Welzijn en sociale zaken

Invullen belastingaangiften kwetsbare personen

Omwille van de coronacrisis organiseerde de FOD Financiën in het voorjaar van 2020 geen zitdagen bij o.a. lokale besturen voor hulp bij het invullen van de belastingaangifte. De hele dienstverlening zou digitaal en telefonisch verlopen. OCMW's signaleerden echter dat een deel van de meest kwetsbare mensen daarbij in de kou bleven staan. Bovendien verliep de telefonische dienstverlening niet altijd even vlot. De VVSG ging daarop in dialoog met de FOD Financiën, en pleitte er vanaf het najaar van 2021 voor om in 2022 de fysieke hulp voor het invullen van de belastingaangifte opnieuw te organiseren. Dat werd, na herhaald aandringen, uiteindelijk ook toegezegd.

Verplichte covidvaccinatie in de zorg

De VVSG sloot zich aan bij de vraag van verschillende zorgkoepels naar een verplichte covidvaccinatie voor zorgmedewerkers, met een zo kort mogelijke overgangsperiode.

Toegankelijke mondzorg

De VVSG formuleerde op basis van veel signalen van lokale besturen samen met verschillende experts een reeks concrete voorstellen over een meer toegankelijke mondzorg. Zo is er absoluut nood aan transparantie voor burgers en lokale besturen over welke tandartsen geconventioneerd zijn. Ten tweede vraagt de VVSG de automatische toepassing van het derdebetalerssysteem voor rechthebbenden met een voorkeurtarief. Er is ook nood aan bijsturingen van de RIZIV-terugbetaling om de mondzorg bij kwetsbare mensen te stimuleren. Tot slot wil de VVSG een duurzame verloning van mondhygiënist, omdat zij een belangrijke preventieve rol kunnen spelen.

Medische handelingen door niet-gezondheidswerkers

De VVSG vraagt al lang aan de federale overheid om werk te maken van de uitrol van het protocolakkoord dat niet-gezondheidswerkers de mogelijkheid geeft om bepaalde medische handelingen te stellen. Het gaat bijvoorbeeld om een kinderbegeleider die de koorts meet of een kind de voorgeschreven medicatie toedient. Tot vandaag zijn dergelijke handelingen strafbaar, hoewel ze dagelijks gebeuren. Door de coronacrisis bleef het protocolakkoord tot nu toe dode letter. De VVSG klopte hierover aan bij minister Vandenbroucke, zij het tot nu toe zonder resultaat.

Rol van lokale opvanginitiatieven (LOI)

Staatssecretaris voor Asiel en Migratie Mahdi wil een betere samenwerking met de lokale besturen en een stabiel, flexibel opvangmodel met voldoende bufferplaatsen en een nieuw evenwicht tussen collectieve opvangcentra en individuele plaatsen. Om tot meer individuele opvangplaatsen te komen, wil de staatssecretaris de LOI-rol versterken en verduidelijken. Hij is zich naar eigen zeggen bewust van het ongenoegen bij de lokale besturen. Toch bleven concrete maatregelen tot nu toe uit. Het opvangnetwerk was en is opnieuw overbezet, mede door de toestroom van tijdelijk ontheemden uit Oekraïne. De zoektocht naar bijkomende opvangplaatsen heeft dus prioriteit. Bijkomende LOI-plaatsen zouden hierin een belangrijke rol kunnen spelen, maar dan moet de staatssecretaris eerst tegemoetkomen aan de bezorgdheden van de OCMW's. Die heeft de VVSG opnieuw op tafel gelegd. Het gaat o.m. om de volledige financiering van de opvang van verzoekers internationale bescherming door de federale overheid en een nieuw KB over de LOI-subsidies, een verduidelijking over het gebruik van de reserves voor investeringen, een stabiel opvangnetwerk met voldoende structurele opvangplaatsen en concrete bufferplaatsen, een monitoringsysteem om sneller te kunnen ingrijpen om overbezetting van het opvangnetwerk te vermijden en een gegarandeerde stabiele bezetting van de LOI om leegstand te vermijden. Die leegstand ligt maatschappelijk immers moeilijk in een periode van een tekort aan betaalbare woningen. Verder vraagt de VVSG om meer verzoekers internationale bescherming al tijdens de procedure op te vangen in de LOI, en dus niet vooral bewoners met een positieve beslissing, om zo de expertise van de LOI-medewerkers op het vlak van opvang en begeleiding te behouden. Voor de VVSG moet er ook een evaluatie van het huidige opvangmodel komen om na te gaan of de uitstroomtermijn van maximaal 4 maanden toelaat om duurzame huisvesting te vinden. Bij een langere uitstroomtermijn kan er in de LOI aan andere aspecten dan het zoeken naar huisvesting gewerkt worden, zoals bv. integratie.

Meer draagvlak voor het openen van bijkomende LOI-plaatsen kan er alleen komen bij een duidelijk antwoord van de staatssecretaris op de vragen van de lokale besturen. Ze willen meer zekerheid over hun rol in het toekomstige opvangbeleid.

Cumul materiële opvang en loon

Werkende verzoekers internationale bescherming die in een opvangstructuur verblijven, moeten een bijdrage betalen. Staatssecretaris voor Asiel en Migratie Mahdi wil die bijdrage verlagen om meer mensen aan het werk te krijgen. Die kunnen zo competenties verwerven of behouden en de integratie bevorderen. De VVSG wil dit afwegen tegen een maximale gelijke behandeling met rechthebbenden op een (equivalent) leefloon. Bij hen wordt het verdiende loon in rekening gebracht. Toch wou de staatssecretaris niet terugkomen op zijn beslissing om de bijdrage te verlagen. Het kwam uiteindelijk tot een compromis met de VVSG. Lokale besturen stemmen in met het vrijstellen van een bedrag gelijk aan de socio-professionele integratievrijstelling en de toepassing van één vast percentage op het loon daarboven op voorwaarde dat de regeling in alle opvangstructuren gelijk wordt toegepast en de betaling ook effectief wordt afgedwongen door Fedasil als de betrokkene niet vrijwillig betaalt. Dat is vandaag niet het geval en veroorzaakt veel frustraties. De administratieve werklast voor de LOI-medewerkers moet maximaal beperkt worden.

Nationaal Actieplan Roma en Nationaal Actieplan tegen Racisme

De VVSG nam deel aan voorbereidende vergaderingen over het (door Europa opgelegde) Nationale Actieplan Roma en het Nationaal Actieplan tegen Racisme. De VVSG vroeg hierbij aandacht voor de rol van de lokale besturen, pleitte voor de nodige ondersteuning en vooral een betere afstemming tussen het lokale, Vlaamse en federale beleid voor de beide plannen.

Innovatie en digitale transformatie

Toegang tot ANPR-data

De Wet op het Politieambt verbiedt het gebruik van gegevens van ANPR-camera's voor andere doeleinden dan de strafwet of de wettelijke verplichtingen op het vlak van openbare veiligheid. Gemeenten willen die gegevens geanonimiseerd en/of geaggregeerd ook kunnen inzetten voor hun mobiliteits-, milieu- en leefbaarheidsbeleid. De VVSG ondersteunde hiermee de conclusie uit het onderzoeksrapport van VIAS Institute op vraag van enkele steden. Dit standpunt leverde inspiratie voor een voorstel tot aanpassing van de Wet op het Politieambt.

Toegang tot fiscale gegevens

Gemeenten en OCMW's willen werk maken van principes zoals 'only once' of de automatische toekenning van bepaalde rechten. Toch hadden ze tot voor kort geen toegang tot fiscale gegevens, want die mochten niet aan andere overheden dan de Gemeenschappen en Gewesten worden meegedeeld. De VVSG vroeg minister van Financiën Van Peteghem om de nodige wetgevende initiatieven te nemen om dit mogelijk te maken, en verwees naar het voornemen in het federale regeerakkoord voor een verregaande interbestuurlijke gegevensdeling. In maart 2021 keurde de federale regering een voorontwerp van wet goed die dit mogelijk zou moeten maken. Intussen is die wet ook een feit.

Een meer werkbare toepassing van privacyregels door lokale besturen

De komst van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (2018) heeft in alle maatschappelijke geledingen het bewustzijn over privacy sterk verhoogd. Lokale besturen hebben al veel stappen gezet voor de implementatie van deze regelgeving. Ze botsen daarbij echter op een reeks knelpunten. Om die te verhelpen, vraagt de VVSG de centrale overheden om samen met hen en de bevoegde gegevensbeschermingsautoriteiten te werken aan een duidelijk en werkbaar kader, dat lokale besturen kunnen toepassen in de complexe, geïntegreerde overheid en genetwerkte samenleving waarin ze permanent opereren. Het opstellen van privacy bestendige wetgeving, die meteen ook een juridische basis biedt voor gegevensverwerking, is hierbij maar één element. Daarnaast wil de VVSG bijkomende ondersteuning en de oprichting van een informatiebeveiligingsdienst voor de lokale besturen. Die kan modeldocumenten en sjablonen opstellen die na een validatie door de gegevensbeschermingsautoriteiten meteen door alle lokale besturen kunnen worden ingezet. Ook het opstellen van standaardverwerkingsovereenkomsten voor processen die alle lokale besturen kennen, kan hier een plaats krijgen.

Digitale overheidscommunicatie via eBox en Mijn Burgerprofiel

De Vlaamse en federale overheid lanceren verschillende digitale platformen (eBox, Mijn Burgerprofiel) die alle ambiëren om hét communicatiekanaal te worden van de overheidscommunicatie of hét toegangskanaal voor (bepaalde) dienstverlening van de overheid, telkens inclusief de lokale besturen. Toch kennen die platformen verschillende tekortkomingen, zowel op het vlak van gebruiksvriendelijkheid als toepasbaarheid voor de noden van lokale besturen. De VVSG formuleerde dan ook een reeks voorstellen tot aanpassing.

Digitalisering fiscale attesten kinderopvang

Kinderopvangvoorzieningen zijn sinds 1 januari 2021 verplicht om een nieuw model fiscaal attest te gebruiken. Bovendien moeten de vermelde gegevens vanaf 2022 elektronisch bezorgd worden aan de FOD Financiën. De VVSG moedigde deze evolutie aan. Maar het verplichte modelattest werd pas eind september 2021 beschikbaar samen met de eerste technische documentatie over de elektronische aanlevering van gegevens. Pas half november organiseerde de FOD Financiën hierover een webinar, te laat om alles goed te laten verlopen. Voor de VVSG is 2022 een schakeljaar voor de technische realisatie van de digitale transformatie. Ze vroeg en kreeg van de FOD Financiën één jaar uitstel voor de verplichting om de fiscale attesten voor kinderopvang via Belcotax-on-web in te dienen. Dat moet pas in februari 2023.

Andere federale dossiers

Gemeenten willen meer en beter structureel overleg met NMBS en Infrabel

Minister Gilkinet vroeg de drie Verenigingen van Steden en Gemeenten om advies in functie van het nieuwe openbardienstencontract van de NMBS. De VVSG pleitte daarbij voor een betere afstemming van beleidsvisies en –plannen, en een betere samenwerking bij de vertaling daarvan op het terrein. Deze bekommernis geldt voor de zogenaamde mobipunten en combimobiliteit, het gebruik van het patrimonium (fietspaden, fietsenstallingen, gesloten stationsgebouwen, ...) en een elkaar versterkend fiets- en autoparkeerbeleid. De VVSG vroeg ook aandacht voor het fietsparkeren aan stations en wil een structureel vastgelegde inspraak van gemeenten bij het sluiten van spoorwegovergangen (voor gemotoriseerd verkeer). De VVSG nam ook deel aan een hoorzitting in De Kamer over dit laatste thema.

Unisono-regeling in de kinderopvang

Sinds 1 juni 2019 geldt de auteursrechtenregeling niet voor de kinderopvang. Concreet gaat het om 'de reproductie of de mededeling aan het publiek van werken door instellingen voor kinderopvang die daartoe door de overheid officieel zijn erkend of opgericht, op voorwaarde dat die reproductie of mededeling aan het publiek gebeurt in het raam van de pedagogische activiteiten van die instellingen'. Kinderopvangvoorzieningen moeten sindsdien de Unisono-factuur die betrekking heeft op pedagogische activiteiten niet meer betalen. Toch bleef Unisono facturen versturen. De VVSG gaf de kinderopvangvoorzieningen de raad om die facturen te protesteren. Tegelijk trad de VVSG in overleg met Unisono, dat de wettelijke vrijstelling van kinderopvang van auteursrechten zonder succes aanvocht bij het Grondwettelijk Hof. Het Hof stelde wel dat er voor de kinderopvang een regeling zou moeten komen

zoals in het onderwijs, waar scholen een laag bedrag per kind betalen. De VVSG blijft in overleg met Unisono met als ambitie een voor kinderopvang aanvaardbare vergoeding voor het gebruik van muziek voor niet-pedagogische activiteiten.

2. Vlaamse dossiers

Bestuur

Regiovorming van onderuit

Aansluitend op het Vlaamse regeerakkoord en op een consultatieronde voordien, keurde de Vlaamse regering op 12 maart 2021 een reeks principes voor de regiovorming goed, én een kaart van de referentieregio's. Op die voor Limburg bleef het door politieke onenigheid wachten tot februari 2021. Aansluitend op de beslissing over de regiovorming, startte vanuit de VVSG het Labo Regiowerking ter ondersteuning van deze plaatselijke ontwikkelingen.

Actieve openbaarheid van auditrapporten

De VVSG antwoordde positief op de vraag van Audit Vlaanderen om lokale auditrapporten (andere dan forensische) actief openbaar te maken, zij het met enkele kanttekeningen. Zo wordt de openbaarmaking het best maximaal gekoppeld aan de publicatieplicht van andere lokale documenten, zoals het meerjarenplan, de jaarrekening, enz. Verder wil de VVSG vermijden dat, als een rapport bv. omwille van de privacy of wegens veiligheidsredenen wordt ingekort, er twee verschillende aangepaste versies zouden ontstaan. Hiervoor is dus afstemming nodig tussen het lokaal bestuur en Audit Vlaanderen. Verder gebeurt de verplichte actieve openbaarmaking het best pas na de behandeling op de raad, zodat de nodige context kan worden meegegeven. Lokale besturen zien de openbaarmaking tot slot ook als een instrument voor betere gegevensdeling onder elkaar.

De VVSG werkte ook mee aan het afsprakenkader om die actieve openbaarheid te operationaliseren. Ze ging begin 2022 van start.

Erkenning erediensten

De Vlaamse overheid wil de erkenning van lokale geloofsgemeenschappen voortaan bij decreet en niet langer bij besluit regelen. Ze vroeg hierover het advies van de VVSG. Lokale besturen krijgen immers een belangrijke rol bij de beoordeling van de erkenningsaanvraag, waarin de geloofsgemeenschap o.a. een inbedding in de lokale gemeenschap en een goede band met het lokale bestuur moet aantonen.

De VVSG kon zich vinden in de hoofdlijnen van het voorontwerp, maar vroeg wel een verkorte procedure (twee in plaats van vier jaar) voor geloofsgemeenschappen die kunnen aantonen dat ze al ten minste twee jaar bestaan. Verder pleitte de VVSG voor meer juridische zekerheid bij de beslissing door de Vlaamse regering en een betere inschatting van de lokale personeelsinzet tijdens de erkenningsprocedure. De VVSG vroeg ook meer duidelijkheid over de financiële gevolgen voor de gemeente wanneer de erkenning van een geloofsgemeenschap wordt vernietigd of tijdelijk geschorst.

Uitdaagrecht

Het Vlaams Regeerakkoord wil een kader uitbouwen voor het uitdaagrecht ('right to challenge') bij lokale besturen. Dat kan een interessante techniek van coproductie zijn. Toch rijzen ook vragen en bedenkingen bij het plan om dit concept breed uit te rollen. Het uitdaagrecht mag immers geen doelstelling op zich zijn. De VVSG is eerder voorstander van een geïntegreerd participatiemodel met het uitdaagrecht als één van de mogelijke instrumenten die kunnen leiden tot vernieuwing, maatwerk en een betere samenwerking tussen de burger en de overheid. Maar er zijn ook aandachtspunten. Zo kennen het Verenigd Koninkrijk en Nederland, die hiermee ervaring hebben, een veel minder actief middenveld met een belangrijke rol in de samenleving. Daarnaast roept het uitdaagrecht fundamentele vragen op over de verhouding tussen de (lokale) overheid en de burger. Het wekt de indruk dat inwoners het beter doen dan de overheid, dat de overheid iets niet (meer) zelf wil doen. De VVSG wil een positievere benadering, een samenwerkingsmodel met de burger. We moeten ook vermijden dat lobby- of actiegroepen met een duidelijk partijpolitieke band het lokaal bestuur 'uitdagen' en gemeentelijke taken overnemen, want zo ontstaat rolvermenging. Voorts rijst de vraag welke overheidstaken een lokaal bestuur moet aanbieden. Kerntaken lenen zich immers niet of moeilijk tot uitbesteding en uiteraard nog veel minder tot afstoting.

De VVSG pleitte dan ook voor bijkomend onderzoek, waarbij ook modellen worden bekeken die het burgerinitiatief stimuleren, zoals bv. het 'right to cooperate', 'right to initiate' of de commonsbeweging. Verder is er nood aan een ruime definitie van het uitdaagrecht en verduidelijking over de rol van de representatieve organen van een lokaal bestuur. De VVSG bekijkt momenteel een en ander verder binnen het Labo Burgerparticipatie.

Participaties van welzijnsverenigingen

De VVSG werd om een standpunt gevraagd over een voorstel van decreet waardoor welzijnsverenigingen die volledig in handen zijn van één of meer gemeenten en/of OCMW's de zouden kunnen participeren in een privaatrechtelijke vereniging of vennootschap, en er erkenningen, personeel en infrastructuur naar over te dragen. Voor de VVSG moet er in eerste instantie iets gedaan worden aan het ongelijke speelveld dat nog altijd bestaat voor publieke en private zorgaanbieders. Dat komt vooral door federale elementen, bv. op het vlak van fiscaliteit of socialezekerheidsbijdragen (cf. taxshift). Het voorstel van decreet geeft welzijnsverenigingen de mogelijkheid om te opereren in een omgeving zoals hun private concurrenten, maar als men financieel onder dezelfde omstandigheden wil functioneren is het eigenlijk geen vrije keuze. Tot een definitief VVSG-standpunt over dit voorstel kwam het uiteindelijk niet, en eind maart 2022 was het nog steeds niet goedgekeurd door het Vlaamse Parlement.

Decentralisatie: de tweede fase

De Vlaamse regering wil, net als de vorige, een reeks bevoegdheden decentraliseren naar de lokale besturen. De VVSG legde een reeks bestuurlijke voorwaarden vast waaraan een dergelijke operatie het best kan voldoen. Zo kan er, zonder formele bevoegdheidsoverdracht, al behoorlijk wat winst gehaald worden door te schrappen in allerlei uitvoeringsregels en zich als centrale overheid vooral te beperken tot het bepalen van doelstellingen. Voor de VVSG moeten de financiële middelen ook altijd volgen, om te vermijden dat een decentralisatieoperatie als een verkapte besparing zou worden gepercipieerd. In Nederland hebben de gemeenten hiermee slechte ervaringen. Vooraleer bevoegdheden naar de

lokale besturen gaan, moet de Vlaamse overheid ook integrale transparantie bieden over de omvang van het taakgebied zodat gemeenten hierdoor niet verrast worden. Met een dergelijke operatie moet voldoende tijd gepaard gaan, zodat burgers niet in de kou blijven staan, systemen kunnen worden aangepast, enz. De VVSG wees voorts op het feit dat ook het omgekeerde mogelijk moet zijn, nl. taken en bevoegdheden die nu lokaal zitten en beter op het Vlaamse niveau worden ingevuld. Verder vragen de lokale besturen een uniforme Vlaamse aanpak, die integraal wordt aangepakt en dus niet afhangt van de toevallige spreiding van sectoren over diverse ministers, departementen en agentschappen. Als lokale besturen de regie in handen krijgen, moet die ook volwaardig zijn en dus reële zeggenschap inhouden, ook over de financiën van de actoren waarmee wordt samengewerkt. Tot slot vroeg de VVSG om lopende decentralisatie-oefeningen (bv. buitenschoolse kinderopvang of vervoerregio's) niet uit het oog te verliezen en na te denken over de vraag of elke decentralisatie wel algemeen moet zijn, dan wel ook op vraag kan worden georganiseerd.

Naast deze bestuurlijke bekommernissen, bezorgde de VVSG de Vlaamse regering ook een reeks sectorale voorstellen voor bevoegdheidsverschuivingen richting lokale besturen. Ten gevolge van de coronacrisis en de daaropvolgende Oekraïne-crisis, werd de start van het decentralisatieproces enkele keren uitgesteld.

Omzetting EU-Klokkenluidersregeling

De VVSG bracht advies uit bij een ontwerpdecreet waarmee de Vlaamse overheid de Europese Klokkenluidersregeling vertaalt in het Bestuursdecreet. Over het algemeen staan de lokale besturen positief tegenover het beschermen van melders van overtredingen. De VVSG vroeg wel te voorzien in de nodige tijd voor de gemeenten en OCMW's om de nieuwe bepalingen in de realiteit om te zetten. Verder vragen ze de hulp van de Vlaamse overheid (Agentschap Binnenlands Bestuur en Audit Vlaanderen) bij het uitwerken van modeldocumenten en voorbeelden. De VVSG wil meer vrijheid voor lokale besturen om het interne meldpunt vorm te geven, alleen of samen met andere besturen. Tot slot is het ook belangrijk dat roekeloze meldingen, die alleen de bedoeling hebben schade te veroorzaken of obstructie te plegen, blijvend gesanctioneerd kunnen worden.

Onderzoeksrapport verzelfstandiging en samenwerking bevestigt VVSG-visie

In het voorjaar van 2022 leverden de Universiteiten van Gent en Hasselt een onderzoeksrapport af met een reeks voorstellen op het vlak van verzelfstandiging en samenwerking. Zo was er een pleidooi om de beperking tot 15 bestuurders los te laten, samenwerkingsverbanden opnieuw toe te laten een directiecomité te installeren en de raad van bestuur meer delegatiemogelijkheden te geven. Deze voorstellen sluiten helemaal aan bij eerdere VVSG-standpunten. Die werden dan ook opnieuw aangekaart bij de Vlaamse regering met het oog op de volgende wijziging van de organieke decreten.

Versterking werking en statuut van raad en raadsleden

In 2020 startte minister Somers een traject op voor een versterking van de werking van de raad en een verbetering van het statuut van de raadsleden, inclusief een geregeld overleg tussen de VVSG en het kabinet van de minister. In 2021 legde de VVSG een nota voor aan het kabinet met technische verbeterpunten aan het statuut. Intussen gingen ook verschillende parlementaire werkgroepen van start rond dit thema, met een inbreng van de VVSG.

Financiën

Betaling Gemeentefonds in maandelijkse schijven

Het Vlaamse Gemeentefonds werd tot en met 2021 in vier schijven van telkens ca. 700 miljoen euro op de gemeentelijke rekeningen betaald. Dat zorgde voor grote liquiditeitspieken op de bankrekeningen, met in een aantal gevallen ook het aanrekenen van een negatieve intrest. De Vlaamse overheid ging vanaf 2022 in op de vraag van de VVSG om het Gemeentefonds voortaan in meer schijven te betalen, zodat deze belangrijke ontvangststroom in de tijd wordt uitgesmeerd en pieken in banktegoeden worden vermeden.

Verlies energiedividenden door nieuwe tariefmethodologie VREG

De VVSG reageerde al in juni 2020 afwijzend op het voorstel van de VREG voor een nieuwe tariefmethodologie voor energie en wel omwille van het dividendverlies voor de gemeente. Dat zou in de periode 2022-2025 enkele honderden miljoenen euro bedragen, een bedrag dat zeker in het midden van de gemeentelijke meerjarenplanning moeilijk absorbeert. Toch werd de nieuwe tariefmethodologie een feit. Voor de VREG lag de focus op de tarieven voor de consumenten, zonder rekening te houden met de financiële gevolgen voor de lokale besturen. De gemeentelijke onrust steeg nog toen Fluvius in het voorjaar van 2021 met concrete berekeningen per gemeente uitpakte. De VVSG ondersteunde het protest. Uiteindelijk besliste de Vlaamse regering om in de jaren 2022-2024 telkens ruim 30 miljoen euro compensatie uit te trekken.

Personeel

Vlaams Intersectoraal Akkoord 'VIA6' voor private en publieke socialprofitsector

Op 30 maart 2021 kwam het tot een globaal 'VIA6'-akkoord 2021-2025 voor de publieke en private socialprofitsectoren, met koopkracht- en kwaliteitsmaatregelen en middelen voor bijkomend personeel om de toenemende werkdruk op te vangen (zie verder). Voor het personeel in de publieke zorgsectoren kwam er loonsopslag via een hogere eindejaarspremie vanaf 2020.

Met het sectoraal akkoord van 9 juni 2021 kregen ook de andere personeelsleden van de lokale besturen vanaf 2021 een hogere eindejaarstoelage. Op vraag van de VVSG werd beslist dat de publieke sociaal-culturele sector vanaf 2021 uit het VIA-overleg wordt gehaald. Verder vroeg en verkreeg de VVSG een vaste cadans van zesjaarlijkse sociale onderhandelingen, om tussendoor meer 'rust' te creëren.

Een ander deel van het VIA6-akkoord, nl. de veralgemeende invoering van de loon- en functie kwalificatie IFIC in de publieke zorgsectoren, had heel wat voeten in de aarde eer het op het terrein tot realisaties leidde. De aarzeling bij de Vlaamse overheid om de overeenkomst tussen de VVSG en de vakorganisaties ook in regelgeving om te zetten, leidde ertoe dat het voor de publieke sector nog moeilijker werd om zich in een krappe arbeidsmarkt als een aantrekkelijke werkgever te profileren. In de loop van het voorjaar van 2022 kwam de regelgeving er stap voor stap dan toch. Ondertussen genieten heel wat personeelsleden in de ouderenzorg samen met de kinderbegeleiders in de kinderopvang, de verzorgenden in de gezinszorg en de logistieke medewerkers in de logistieke diensten een

opwaardering in de vorm van hogere IFIC-salarisschalen, met terugwerkende kracht sinds 1 juli 2021.

Fietsmobiliteit

De VVSG onderhandelde met de vakbonden over de mogelijkheid om vakantiedagen, de eindejaarstoelage of de fietspremie om te zetten in voordelen van fietsmobiliteit. Dat leidde tot het Besluit van de Vlaamse regering van 12 maart 2021. Om de lokale besturen hierin te ondersteunen stelde de VVSG, samen met de vakbonden en het Agentschap Binnenlands Bestuur, een voorbeeld van lokale rechtspositieregeling op, een model van fietsbeleid en een lijst met vragen en antwoorden. Daarnaast werkte de VVSG een instrument uit om het theoretische budget te berekenen.

Bijkomende verloven

In 2021-2022 kwamen er voor het Vlaamse lokaleoverheidspersoneel enkele verloven bij. Vaak gebeurde dat in navolging van federale wetgeving die voor het contractueel aangesteld personeel geldt, en waarbij het nodig was om een equivalente regeling voor het statutair aangestelde personeel op Vlaams niveau uit te werken: uitbreiding geboorteverlof (vaderschapsverlof), uitbreiding rouwverlof, verlof voor pleegzorg, vaccinatieverlof en quarantaineverlof. De VVSG bewaakte hierbij het werkgeversstandpunt van de lokale besturen.

Nieuwe tweede pensioenpijl voor contractanten lokale besturen

In 2010 lag de VVSG mee aan de basis van de creatie van een aanvullendepensioenregeling voor contractanten van lokale besturen. Die werd voor de meeste besturen aangehouden onder de vorm van een groepsverzekering bij Belfius Insurance en Ethias. In 2020 liet de VVSG een studie uitvoeren over de toekomst van die tweede pensioenpijl. Op basis daarvan werden gesprekken aangeknoopt met OFP Provant en OFP Vlaams pensioenfonds om de komende jaren te evolueren naar één Organisme voor de Financiering van Pensioenen voor de publieke sector in Vlaanderen. De VVSG, OFP Provant en OFP Vlaams pensioenfonds sloten hierover ook een intentieverklaring af. Vanaf mei 2021 volgden intensieve gesprekken met OFP Provant om het nieuwe aanbod tegen begin 2022 klaar te hebben. Dat werd extra relevant toen in juni 2021 Belfius Insurance en Ethias de overeenkomst voor de groepsverzekering vanaf 2022 opzegden.

In het najaar van 2021 formaliseerden de VVSG en Provant de besprekingen in een akkoord over de toekomstige structuur van OFP Prolocus, de opvolger van OFP Provant. Tegelijk werden op diverse niveaus (FSMA, RSZ, ABB, ...) besprekingen gevoerd om de overgang van de besturen naar OFP Prolocus maximaal te faciliteren. Eind maart 2022 kreeg het nieuwe aanbod helemaal vorm toen de VVSG en de vakorganisaties een definitief akkoord sloten over het kaderreglement. Meteen daarna konden de lokale besturen beginnen aan te sluiten bij het nieuwe aanbod, wat ze ook massaal deden.

Samenleven en zorg voor elkaar

Integratie en inburgering

De Vlaamse regering wil vanaf 2022 werk maken van een nieuw inburgeringstraject. Voor de VVSG moet dit gebeuren in nauw overleg met de lokale besturen. Die spelen immers een belangrijke rol, met de regie voor de zogenaamde vierde pijler van het inburgeringstraject, met 'sociale activering en netwerking' via bv. buddytrajecten, stages, enz.

De Vlaamse overheid besliste om voor inburgeringstrajecten een retributie te vragen. Ook kosten bij het inburgeringstraject worden niet langer door Vlaanderen terugbetaald. De VVSG wil dat Vlaanderen deze wijzigingen nauwkeurig opvolgt en monitort, met bijkomende financiering als ze zouden leiden tot nieuwe lokale taken en kosten (belfortprincipe).

Voor de VVSG beantwoordt de geplande hertekening onvoldoende aan de uitdagingen van lokale besturen: het huidige inburgeringsbeleid bereikt immers maar een deel van de potentiële inburgeraars.

De VVSG volgde ook nauwgezet de actualisering van het horizontale Integratie- en Gelijke-kansenbeleid. Minister Somers lanceerde naar aanleiding hiervan zijn 'Plan Samenleven voor lokale besturen', met ook een projectoproep voor lokale besturen. Ook het Vlaams Agentschap Integratie en Inburgering zal zijn werking nog meer ten dienste stellen van de lokale besturen.

E-inclusie

De VVSG werkte een visie uit over e-inclusie: van uitsluiting naar insluiting in de digitale maatschappij. Het is één van de vijf bouwstenen van de digitale transformatie van lokale besturen. De coronacrisis bewees dat de digitale kloof nog steeds bestaat: niet iedereen beschikt over de nodige instrumenten of kennis om volwaardig deel te nemen aan de (digitale) samenleving. Voor de VVSG is het positief dat het Vlaamse relanceplan aandacht besteedt aan e-inclusie en de ondersteuning van de rol van lokale besturen. De VVSG vroeg daarom maximale betrokkenheid van lokale besturen bij de verdere uitwerking, zodat de voorgestelde acties (bv. de UiTPAS) effectief haalbaar zijn. Daarnaast vroeg de VVSG aandacht voor de langere termijn, na de besteding van de relancemiddelen.

De ondersteuningsacties moeten zoveel mogelijk leiden tot concrete realisaties en instrumenten die voor alle lokale besturen inzetbaar zijn. Tot slot wil de VVSG versnippering van middelen over kleine losstaande proeftuinen of projecten of over verschillende Vlaamse agentschappen maximaal vermijden.

Kinderopvang in coronatijden

De kinderopvang bleef, mede dankzij de inspanningen van lokale besturen, tijdens de hele coronacrisis open en beschikbaar, ook al was dat niet vanzelfsprekend. Het ging niet alleen om de bestaande buitenschoolse kinderopvang die coronaveilig moest gebeuren, maar ook de noodopvang op het moment dat scholen of de reguliere kinderopvang moe(s)ten sluiten. De Vlaamse overheid trok hiervoor extra middelen uit. De VVSG vroeg om de voorwaarde dat de noodopvang van schoolkinderen op vakantiedagen gratis moest zijn voor de ouders, te schrappen. Verder stelde de VVSG voor dat ook buitenschoolse opvang op schooldagen voor projectsubsidies in aanmerking zou komen en dat de subsidies ook voor de paasvakantie van 2021 zouden gelden.

Naast de financiële steun voor lokale besturen voor diverse soorten noodopvang, kwam er ook snel een coronacompensatie voor organisatoren van kinderopvang. De Vlaamse overheid verwachtte dat alle medewerkers kinderopvang beschikbaar bleven en dus geen gebruik zouden maken van bv. tijdelijke werkloosheid. De personeels- en andere uitgaven bleven dus, maar de bezetting daalde drastisch omdat ouders werd gevraagd kinderen thuis op te vangen en omdat door de veiligheidsmaatregelen minder kinderen konden opgevangen worden. De Vlaamse overheid werkte zowel voor de opvang van baby's en peuters als de opvang van schoolkinderen een billijk en langdurig compensatiesysteem uit. In de loop van de coronacrisis werd dit systeem nog bijgestuurd.

De coronacrisis verhoogde de werkdruk bij organisatoren (steeds wisselende veiligheidsmaatregelen, quarantaine of sluitingen van opvang door clusterbesmettingen, organisatie van noodopvang enz.). Dit leidde er samen met een vaak warrige communicatie vanuit de Vlaamse overheid toe dat enkele gemeentelijke organisatoren van kinderopvang de deadline voor compensatieaanvragen hebben gemist en dus botsten op een weigering door het Agentschap Opgroeien. Ze dienden hiertegen bezwaar in bij de Adviescommissie voor voorzieningen van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en kregen uiteindelijk alsnog de middelen toegekend.

Naar een lokale regie voor buitenschoolse kinderopvang

De komende jaren gaan de regie en financiering van de buitenschoolse kinderopvang stap voor stap richting de lokale besturen. De overgangperiode is anders dan eerder gepland. Tot 31 december 2024 blijven de Vlaamse subsidies naar de lokale actoren gaan, maar vanaf 1 januari 2022 kunnen lokale besturen zelf de middelen krijgen als daarover een akkoord bestaat van alle lokale actoren. Vanaf 1 september 2021 gaat er 6,3 miljoen euro extra naar 43 lokale besturen om de buitenschoolse kinderopvang te ondersteunen. Vanaf 2025 (i.p.v. 2027) gaan de huidige middelen buitenschoolse kinderopvang integraal naar de lokale besturen op basis van het aantal schoolgaande kinderen, met de verplichting het geld voor 75% te besteden aan buitenschoolse kinderopvang. Zeker 50% moet naar kleuteropvang met een kwaliteitslabel gaan. De herverdeling van de middelen leidt tot verliezen voor een aantal gemeenten met veel gesubsidieerde initiatieven voor buitenschoolse kinderopvang. Dat zou opgevangen worden door een overgangsregeling van vier jaar (tot eind 2028). Vanaf 2029 krijgen alle gemeenten een gelijk bedrag per kind per jaar, met vanaf 2031 meer vrijheid in de besteding van het geld.

Voor de VVSG blijft de transitieperiode het best zo kort mogelijk. Ze moet ook aansluiten op de lokale planningscyclus (BBC), met een start in 2026. De VVSG vroeg verder een financieel groeipad, én absolute transparantie over de huidige subsidiebedragen per bestuur. Verder vraagt de VVSG een inpassing van deze evolutie in de lopende regiovorming. De VVSG vindt de inperking van de bestedingsvrijheid te verregaand. Tot slot is er blijvend nood aan een ondersteuning van de lokale besturen.

Personeelstekort in de kinderopvang

Door de nijpende personeelstekorten in de lokale kinderopvang moeten sommige kinderopvanginitiatieven noodgedwongen hun aanbod kwantitatief of kwalitatief terugschroeven. De VVSG probeert via contacten met de VDAB en de onderwijssector in te spelen op de uitstroom van de opleiding kinderzorg en instroom in de kinderopvang. Verder wordt gewerkt aan de imagovorming en kan ook het recente VIA6 via betere loon- en

arbeidsvoorwaarden voor de kinderbegeleiders soelaas bieden. Daarnaast lanceerde de VVSG verschillende concrete voorstellen om de tekorten op relatief korte termijn te verhelpen. Zo moeten de zijinstroom en de opleiding op de werkvloer worden gefaciliteerd, zodat ook niet-gekwalficeerde medewerkers kansen krijgen in de kinderopvang. Verder is een verruiming van de mogelijke functies nodig, en een koppeling aan initiatieven voor levenslang leren. De job aantrekkelijker maken kan ook door het geleidelijk verminderen van het aantal kinderen per begeleider, dat nergens in Europa zo hoog ligt als bij ons. Voorts moet elke baan in de kinderopvang een volwaardige sociale bescherming genieten. Dat is vandaag met de onthaalouders nog steeds niet het geval. Daarnaast vraagt de VVSG de uitbouw van een actieve dialoog en afstemming met ander sectoren, zoals onderwijs, integratie en inburgering, enz. Ook het door Vlaanderen beloofde groeipad in de subsidiëring (dat intussen weer werd uitgesteld) moet opnieuw als richtsnoer gelden in functie van meer gelijke loon- en arbeidsvoorwaarden. Tot slot vraagt de VVSG een gezamenlijke campagne ter verbetering van het imago van de kinderopvang.

De VVSG neemt in het verlengde van de personeelsuitdagingen actief deel aan het door het Agentschap Opgroeien georganiseerde overleg Workforce kinderopvang dat met verschillende acties op korte en middellange termijn het probleem van personeelstekort in de kinderopvang wil aanpakken. Daarnaast trekt de VVSG een structurele dialoog met de onderwijskoepels en relevante opleidingsverstrekkers. Die dialoog wil vooral inzetten op opleidingen die inhoudelijk aansluiten bij de verwachtingen door de organisatoren én vermijden dat gekwalficeerde kinderbegeleiders elders aan de slag gaan.

Handhaving in de kinderopvang

Bij een beslissing over de schorsing of opheffing van de vergunning en dus de sluiting van een kinderopvang van baby's en peuters, informeert het Agentschap Opgroeien de burgemeester. Die moet erop toezien dat de sluiting ook effectief gebeurt. De VVSG vraagt al langer dat lokale besturen sneller geïnformeerd en betrokken worden bij problemen in een zorgvoorziening op hun grondgebied. Gemeenten verwijzen trouwens als organisator van het lokale loket kinderopvang ook ouders door naar voorzieningen. Die moeten dan ook veilig en kwaliteitsvol zijn. De vraag van de VVSG werd pijnlijk relevant na het overlijden van een kind in de kinderopvang. De VVSG kreeg uiteindelijk een gesprek met het Agentschap Opgroeien en de kabinetten van de ministers Beke en Somers. Daarbij werd afgesproken om de rol van de gemeente bij de handhaving verder te verfijnen bij de gewijzigde handhavingsaanpak door het Agentschap Opgroeien.

Meer inkomensgerelateerde kinderopvang op basis van lokale gegevens

Een voldoende aanbod van betaalbare en kwaliteitsvolle kinderopvang is voor elk lokaal bestuur belangrijk. Tot nu toe werd de mogelijkheid voor extra subsidies voor bijkomende plaatsen kinderopvang of de omschakeling van bestaande plaatsen naar een ander subsidieniveau grotendeels gebaseerd op Vlaamse berekeningen. Deze staan soms ver af van de realiteit en lokaal vastgestelde noden. In 2022 en 2023 zet Opgroeien stappen om de programmatie van de gesubsidieerde plaatsen kinderopvang baby en peuter te laten bepalen door lokaal verzamelde cijfers over de nood aan kinderopvang en zo 250 plaatsen toe te kennen.

Thuis- en ouderenzorg ten strijde tegen het coronavirus

De zorgdiensten werden zwaar getroffen door de coronacrisis en moesten alles op alles zetten om goede zorg te blijven garanderen. De vragen en bezorgdheden van de publieke zorgvoorzieningen nam de VVSG maximaal mee naar het overleg met de Vlaamse overheid, het kabinet van minister Beke en het Agentschap Zorg en Gezondheid. De VVSG nam ook actief deel aan de Vlaamse Taskforce Zorg en de onderliggende werkgroepen.

De schaarste aan beschermingsmateriaal, de nood aan maximale testcapaciteit, een oplossing voor de uitval van personeel (met o.a. een soepele regeling voor de inzet van studenten en personeel over de sectoren heen en financiering voor de inzet van extra personeel), het zijn slechts enkele voorbeelden van de zaken die de VVSG heeft aangekaart.

De coronacrisis en de beschermende maatregelen hadden ook een negatieve financiële impact op de thuis- en ouderenvoorzieningen. Van bij de start heeft de VVSG samen met de andere koepels gepleit voor compensatiemaatregelen. Die kwamen er ook, maar niet voor de lokale dienstencentra.

Meer vertrouwen in de lokale besturen, blijvende investeringen in zorg en een transitie naar aangename woon- en leefomgevingen, ingebed in de buurt. Dat is de boodschap die de VVSG meegaf in de commissie ad hoc van het Vlaams parlement die de coronacrisis in de ouderenzorg evalueerde.

Nieuw indicatie-instrument BelRai-screener en zorgbudget zwaar zorgbehoevenden

Alle diensten gezinszorg, OCMW's en welzijnsverenigingen kregen in de loop van april 2022 middelen voor de opleidingskosten van trainers en indicatiestellers voor de inspanningen bij de invoering van de BelRai-screener. Zowat 26% van de zwaar zorgbehoevenden die oorspronkelijk recht hadden op het zorgbudget verloren dat recht bij de uitrol van de BelRai-screener. De VVSG kaartte dit samen met de sector aan bij het agentschap Zorg en gezondheid en minister Beke. De Vlaamse Regering nam op 1 april 2022 een principiële beslissing om één van de twee scores die bepalen wie in aanmerking komt voor het zorgbudget te verlagen. Hierdoor komen 4101 zorgbehoevenden die onlangs hun rechten verloren toch nog in aanmerking voor het zorgbudget.

VIA 6: extra middelen voor personeelsomkadering in de thuiszorg en ouderenzorg

De VVSG nam ook deel aan de VIA-6 onderhandelingen (cf. supra) met een pleidooi voor een betere verloning, werkbaar werk, extra handen aan het bed en een flexibele personeelsinzet (woonzorgcentra), extra omkaderingspersoneel (gezinszorg) en een betere financiering voor de lokale dienstencentra. Dat leidde tot de injectie van een pak extra middelen in de sector.

Onthaalopdracht Centra Algemeen Welzijnswerk (CAW)

Het Vlaamse Regeerakkoord van 2019 bepaalt dat lokale besturen desgewenst de onthaalopdracht van de CAW's kunnen overnemen. In 2021 voerde de VVSG gesprekken over de samenwerking tussen die besturen en de CAW's. Het ging daarbij zowel over de mogelijke overname van de onthaalfunctie van de CAW's door de OCMW's, als over het enten van de beleidsplannen van de CAW's op die van de lokale besturen en het structureel betrekken van de lokale besturen bij de opmaak van die plannen. Zo stroomlijnt de Vlaamse overheid

de financiering van het algemeen welzijnswerk met de regierol van de lokale besturen. De onderhandelingen werden afgerond en wachten op politieke validering.

Geïntegreerd breed onthaal

De samenwerkingsverbanden geïntegreerd breed onthaal zorgen voor een sterkere samenwerking tussen het OCMW, het CAW en de diensten maatschappelijk werk van de ziekenfondsen. Met een budget van de Vlaamse overheid werkte de VVSG aan de realisatie van die samenwerking, waarbij duidelijk de nood aan ondersteuning bleek. Daarnaast pleitte de VVSG voor een aanpassing van de regels, met meer gegevensuitwisseling tussen de kernpartners van het geïntegreerd breed onthaal en het achterliggende aanbod waarmee het moet samenwerken. De gesprekken hierover startten in 2021.

Vlaams Preventieplatform

De VVSG onderschreef het charter van het Vlaams Preventieplatform, een netwerk van publieke en private entiteiten dat wil inzetten op en mobiliseren rond gezondheidspreventie. Via de VVSG kan ook de rol van de lokale besturen worden versterkt en ondersteund.

Zomerscholen

De VVSG nam een standpunt in over het voorontwerp van decreet over de oprichting van zomerscholen. Die moeten iets doen aan de leer- en competentieachterstand. Gemeenten kunnen ervoor kiezen hierin een regierol op te nemen, maar het voorontwerp gaf gemeenten geen instrument om scholen tot samenwerking te dwingen. De VVSG wil een sterkere invulling van de regierol, en pleitte ook voor een duidelijke financieel kader, zonder risico voor de gemeenten. Verder vroeg de VVSG dat gemeenten zelf de doelgroep mee kunnen invullen en het vrijetijdsaanbod eventueel betalend maken. De VVSG gaf nog aan dat de mogelijke pedagogische nadelen van een te lange zomervakantie door het onderwijs moeten worden opgelost, en niet bij de gemeenten mogen terechtkomen.

Lokale gevolgen van oprichting Vlaams Mensenrechteninstituut

De Vlaamse overheid besliste om uit Unia te stappen en een nieuw Vlaams Mensenrechteninstituut op te richten. Dat blijft echter niet zonder mogelijke gevolgen voor de lokale besturen. De VVSG vroeg de Vlaamse regering daarom ook om met die besturen te blijven samenwerken, vertrekkend vanuit de noden van alle burgers. Dat is in de bestaande ontwerp teksten onvoldoende gegarandeerd. Verder zijn blijvende investeringen nodig in lokale meldpunten, met respect voor het één loket-principe.

Veiligheid

Gemeentelijke administratieve sancties voor snelheidsovertredingen

De VVSG gaf een kritisch advies bij het voorontwerp van decreet dat op basis van het Vlaamse regeerakkoord, gemeentelijke administratieve sancties (GAS) zou toelaten voor beperkte snelheidsovertredingen: het toepassingsgebied was te beperkt, de randvoorwaarden voor een geautomatiseerd en performant systeem waren onvoldoende ingevuld en het bleef onduidelijk of de noodzakelijke inspanningen in verhouding zouden staan tot de beperkte financiële opbrengsten. De VVSG vroeg grondige bijstellingen voor het toepassingsgebied (grotere snelheidsovertredingen en meer plaatsen waar de sanctionering met GAS

mogelijk wordt), de mogelijkheid dat gemeenten gebruik kunnen maken van de gewestelijke verwerkingscentra in plaats van een parallel afhandelingssysteem, een systeem voor het invorderen bij buitenlandse overtredders, maatregelen voor de kentekenaansprakelijkheid, recidive, minderjarigen, de samenloop met andere (strafrechtelijke) inbreuken, enz.

Na de goedkeuring van het decreet kwam er op initiatief van de VVSG een juridisch-technische werkgroep om de toepassing voor te bereiden. De werkgroep formuleerde een reeks vragen en bezorgdheden. Daarnaast kwam er op vraag van de VVSG een taskforce met alle betrokken actoren. Toen in de besprekingen daarin bleek dat de invoering van 'GAS 5' nog op tal van juridische en technische belemmering stootte, vroeg de VVSG om eerst het decreet aan te passen alvorens de regeling op het terrein uit te rollen. Dat gebeurde uiteindelijk niet.

Later in 2021 dook de piste van het zogenaamde doorstortscenario opnieuw op om een reeks knelpunten van 'GAS 5' te verhelpen. Daarbij zou de federale overheid de boetes voor de snelheidsovertredingen in de zones 30 en 50 innen en doorbetalen aan de gemeenten. Bij de VVSG rezen wel vragen bij de capaciteit van de gewestelijke verwerkingscentra en de gehanteerde verdeelsleutel bij de doorstorting.

Lokale ondersteuning voor bestrijding van radicalisering en polarisering

Na de tijdelijke toekenning van middelen voor de aanpak van radicalisering en polarisering, vroeg de VVSG naar een duurzame en efficiënte aanpak van radicalisering en polarisatie om zo tegemoet te komen aan samenlevingsproblemen zoals extremisme en polarisatie. In april 2021 lanceerde Vlaams minister Somers een nieuwe projectoproep met middelen uit het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme en polarisatie. In juli 2021 gingen 14 nieuwe projecten van start. Gemeenten konden via de projectoproep hun lokale regiefunctie versterken door het uitbouwen van netwerken en gericht in te spelen op specifieke lokale pijnpunten.

Nieuw decreet 'LIVC R' voor een betere informatie-uitwisseling tussen actoren

Na een lange periode van onduidelijkheid, is er nu een decreet waardoor verschillende lokale actoren informatie kunnen delen op de lokale integrale veiligheidsceel inzake radicalisme, extremisme en terrorisme (LIVC R). De VVSG was betrokken bij de totstandkoming van het decreet en heeft er mee voor gezorgd dat een juridische basis biedt om persoonsgegevens te verwerken en zo individuen beter te kunnen begeleiden en opvolgen. De VVSG ondersteunde dit werk met twee publicaties: een eenvoudige vraag- en antwoordfiche en een uitgebreid draaiboek en een reeks seminars.

Omgeving

Producentenverantwoordelijkheid voor zwerfvuilkosten

In de Single Use Plastics-Richtlijn verplicht Europa de lidstaten om een regeling te treffen voor de doorrekening van de zwerfvuilkosten aan wie de producten op de markt heeft gebracht. Gemeenten draaien al lang op voor de zwerfvuilkosten. Ze bedroegen volgens de OVAM 144 miljoen euro in 2017 voor de Vlaamse gemeenten. Met de internalisering van deze kosten voor afvalfracties die vaak in het zwerfvuil voorkomen, volgt Europa het principe van de producentenverantwoordelijkheid en zien gemeenten zich vergoed voor hun

inspanningen. Voor de VVSG moet de producentenverantwoordelijkheid dan ook zo ruim mogelijk toegepast worden op alle stromen die vaak in het zwerfvuil zitten, en niet enkel op enkele wegwerpplasticproducten zoals de Richtlijn bepaalt. Het kan niet de bedoeling zijn dat een producent zich kan onttrekken aan de kosten door van verpakkingsmateriaal te veranderen. Het Vlaamse Parlement keurde op 24 februari 2021 een wijziging van het Materialendecreet goed dat rekening houdt met het VVSG-standpunt. Volgens de wijziging van het Materialendecreet moet de Vlaamse Regering de producten aanwijzen die een relevant aandeel van de totale zwerfvuilkosten uitmaken.

Evaluatie Vlaams Zwerfvuilbeleid

Gemeenten worden als burgernabij bestuur rechtstreeks geconfronteerd met de zwerfvuilproblematiek. Van alle vormen van milieuhinder storen Vlamingen zich het meest aan zwerfvuil. Toch hebben gemeenten het gevoel te dweilen met de kraan open, want er is nauwelijks verbetering. Volgens de VVSG volstaat het huidige Vlaamse zwerfvuilbeleid niet om de beleidsdoelstellingen te halen. Om van Vlaanderen wel een nette regio te maken, vroeg de VVSG met aandrang meer maatregelen voor afvalpreventie aan de bron, een doorrekening van de zwerfvuilkosten aan producenten tegen ten laatste 1 januari 2023 en een hervorming van de verpakkingsheffing tot een sturend beleidsinstrument. Verder pleiten de lokale besturen voor een betere beleidsmonitoring en dataverzameling, een diversificatie van de doelstellingen, garanties dat alle terreinbeheerders het Vlaamse zwerfvuilbeleid toepassen en handhaving als sluitstuk van het beleid.

Charter zwerfvuilbeleid

Vlaams minister Demir vroeg de VVSG om het zwerfvuilcharter te ondertekenen. Dat wil tegen eind 2022 een kentering in de zwerfvuilproblematiek. Veel voorstellen in het charter zijn een voortzetting of intensifiëring van het bestaande beleid via Mooi-makers. Minder eenmalige verpakkingen en producten is een doelstelling van de Green Deal 'Anders Verpakt', maar deze Green Deal wordt pas vanaf eind 2022 in de praktijk omgezet.

De VVSG ondertekende het zwerfvuilcharter, maar met de vraag aan de minister om in de Green Deal een hoofdstuk in te schrijven met maatregelen voor de reductie van de hoeveelheid eenmalige (verpakkings)producten in het zwerfvuil, zoals bijvoorbeeld in de afhaalsector. Verder moeten de zwerfvuilkosten tegen ten laatste 1 januari 2023 worden doorgerekend aan de producenten en wil de VVSG een volwaardige betrokkenheid bij de evaluatie van het zwerfvuilbeleid eind 2022. Die mag niet alleen gebeuren binnen Mooimakers.

Vergoeding voor inspanningen tegen zwerfvuil

Het is belangrijk dat de zwerfvuilkosten op een objectieve manier worden doorgerekend en dat producenten niet mee de lokale beleidskeuzes bepalen. De VVSG vraagt dan ook om de totale zwerfvuilkosten te bepalen op basis van de resultaten van het tweejaarlijkse onderzoek naar de hoeveelheid zwerfvuil in Vlaanderen en de bijhorende beleidskosten. Concreet ging het in 2019 over 144,3 miljoen euro voor de lokale besturen. Voor de verdeling van de totale zwerfvuilkosten over de verschillende producenten vraagt de VVSG om zich te baseren op de resultaten van een fractietelling van het zwerfvuil. De verdeling van de totale vergoeding over de Vlaamse gemeenten moet gebeuren op basis van de door OVAM uitgewerkte verdeelsleutel, waarover de VVSG een positief advies gaf. Ook in de toekomst moet het zwerfvuilbeleid aangestuurd te worden door de Vlaamse en lokale overheid. De

VVSG verzette zich tegen het voorstel van Fost Plus, Comeos en Fevia om het beheer van zwerfvuil te integreren in de werking van Fost Plus.

Visienota uitvoeringsplan huishoudelijk afval vanaf 2023

Het uitvoeringsplan legt de lokale besturen ambitieuze streefcijfers op voor het beperken van de hoeveelheid restafval per inwoner, verplicht in te zamelen selectieve afvalstromen en een minimale inzamelfrequentie. Het Uitvoeringsplan zegt ook hoe de Vlaamse overheid gemeenten ondersteunt en welke maatregelen ze zelf neemt om afval te vermijden.

Voor de VVSG moet het afvalstoffenplan bescheiden zijn in mogelijke oplossingen aan de uitgang als er aan de inputzijde van de consumptie weinig verandert. Het is dus absoluut nodig dat het volgende uitvoeringsplan huishoudelijk afval inzet op afvalpreventie, ecodesign, deeleconomie, herstel, hergebruik en pas dan focust op recyclage. Alleen zo kan voldoende draagvlak ontstaan bij lokale besturen voor ambitieuze streefcijfers qua restafval. De VVSG heeft trouwens vragen bij de onderbouwing van de haalbaarheid van de OVAM-doelstelling om de hoeveelheid restafval met 30 kg per inwoner te verminderen. Als regisseur van het huishoudelijk afvalbeleid willen lokale besturen een gezonde mix tussen minimale eisen op het vlak van dienstverlening, en ruimte om lokaal te kiezen voor het systeem dat het best aansluit bij de plaatselijke noden. Zwerfvuil en sluikestorten blijven een doorn in het oog van lokale besturen en burgers. Lokale besturen slagen erin om de netheid van het openbaar domein op eenzelfde niveau te houden, maar moeten hiervoor steeds meer zwerfvuil opruimen. Het curatieve beleid werpt dus vruchten af, maar er is een manifest gebrek aan preventie. De VVSG vraagt te blijven inzetten op subsidies als stimulans voor extra gemeentelijke maatregelen, maar vraagt eenvoudiger procedures.

Besparing op subsidies investeringen lokaal huishoudelijkafvalbeleid

De VVSG protesteerde bij bevoegd Vlaams minister Zuhair Demir tegen de beslissing van de Vlaamse regering om 5 miljoen euro te besparen op de subsidies voor lokale investeringen in het huishoudelijkafvalbeleid. Door die inkrimping blijft nog amper 0,5 miljoen euro over. Voor de VVSG staat de beslissing in schril contrast met de ambities van de Vlaamse regering en de verwachtingen richting lokale besturen.

Evaluatie omgevingsvergunning

In 2017 trad het systeem van de omgevingsvergunning in werking. De verplichte evaluatie na vier jaar is intussen gebeurd, met een reeks voorstellen voor een betere procedure voor de omgevingsvergunning. De VVSG gaf aan dat de gemeenten over het algemeen tevreden zijn over de eengemaakte omgevingsvergunning, maar optimalisaties zijn zeker mogelijk. Aanpassingen van de regelgeving houden dan ook het best rekening met de volgende principes: een bevoegdheidsverdeling met zwaartepunt op het lokale niveau, werken aan maximaal gedragen en kwaliteitsvolle besluitvorming en een blijvende verbetering van de werking van het Omgevingsloket. Alle voorstellen die aan deze principes een bijdrage leveren, kunnen op steun van de VVSG rekenen. Daarnaast stelt de VVSG de meerwaarde van de stedenbouwkundige meldingsplicht in vraag en willen lokale besturen in meer gevallen een einddatum aan een omgevingsvergunning, waarover ze ook zelf kunnen beslissen.

Basisbereikbaarheid

De VVSG drong aan op een verduidelijking van het decreet basisbereikbaarheid, zodat lokale besturen niet moeten instaan voor de affichering van de dienstregeling aan de haltes en het plaatsen, ophalen en intergemeentelijk coördineren van tijdelijke haltes bij omleidingen voor werken of evenementen. Verder vroeg de VVSG dat het uitvoeringsbesluit ook in subsidies zou voorzien voor het beter toegankelijk maken van haltes.

Begin 2021 bleek dat verschillende lokale besturen zich zorgen maken over de te strakke timing van het proces naar basisbereikbaarheid. De VVSG stelde daarom eerst voor om de lanceringsdatum met 6 maanden uit te stellen naar 1 juli 2022. Toen ook dat niet haalbaar bleek, vroeg en kreeg de VVSG uitstel tot 1 juli 2023.

Naar maximum 30 km/u in de bebouwde kom?

De VVSG nam deel aan een hoorzitting in het Vlaamse Parlement over een voorstel van decreet om in de bebouwde kom de maximumsnelheid overal te verlagen naar 30 km/u. De VVSG onderschrijft het doel om in te zetten op meer verkeersveiligheid en -leefbaarheid, maar is geen voorstander van de veralgemening van de 30 km/u vandaag. Ten eerste zijn er in de bebouwde kom vaak belangrijke wegen die zijn uitgerust voor grotere verkeersstromen. Daar is 50 km/u wel mogelijk en zelfs aangewezen, o.m. om sluipverkeer te weren uit de zone 30-gebieden. Ten tweede moet het wegbeeld voldoende aansluiten bij de gewenste snelheid. Eisen dat bij de invoering van een veralgemeende 30 km/u de weg per definitie de weg heringericht wordt, gaat te ver. Het is vaak adequater om bij het toepassen van 30 km/u als snelheidslimiet daar waar nodig, minstens voorlopige, snelheidsmatigende maatregelen te nemen en bij latere wegenwerken de weginrichting (en ruimere publieke ruimte) aan te passen aan o.m. de gewenste snelheid en een kwaliteitsvolle omgeving. Ten derde vergt de grote diversiteit aan bebouwde kommen lokaal maatwerk. Een geloofwaardige invoering vereist ook een accurate handhaving. De VVSG stelde dan ook voor om van maximum 30 km/u in de bebouwde kom een veralgemeende doelstelling te maken tegen 2030. In voorbereiding daarvan zet de VVSG mee haar schouders onder de fietsdeal 'Coalitie van 30', waarin geïnteresseerde gemeenten en organisaties kennis en ervaringen uitwisselen over de (ruimere) toepassing van 30 km/u in de bebouwde kom.

Bijsturing van regels over bouwshift

Eind 2020 kwam het binnen de meerderheid in het Vlaams Parlement tot een nieuwe regeling voor de bouwshift, met de bedoeling om tegen 2040 de inname van bijkomende open ruimte volledig stop te zetten. Mede door de opmerkingen van de VVSG bleef ook daarna nog discussie bestaan over de vraag of het Instrumentendecreet hiervoor wel geschikt was. Daarom kwam er een Taskforce Bouwshift, met als opdracht een haalbaar en betaalbaar traject uit te tekenen. Ook de VVSG nam hieraan deel. Na het advies van de Taskforce sloten de Vlaamse meerderheidspartijen begin 2022 een akkoord over de noodzakelijke bijsturingen van de regelgeving. Helaas bleef de vrees voor hoge planschade voor lokale besturen overeind, want aan de regeling van de eerste versie van het Instrumentendecreet werd niet getornd. Er komt wel financiële ondersteuning voor de gemeenten, maar toch blijft de herbestemming tegen de actuele waarde voor de gemeenschap peperduur. Voor de VVSG moet de ondersteuning niet alleen mogelijk zijn voor een herbestemming van een woonreservegebied naar natuur of landbouw, maar ook als andere gebieden door een nieuwe bestemming waarde verliezen. Het is immers belangrijk dat ook niet bebouwde maar slecht

gelegen woongebieden open kunnen blijven, of zones in dichtbebouwde gebieden die kunnen dienen als noodzakelijke groene ruimte.

Klimaatpact

De VVSG verwelkomde het voorstel van Klimaatpact met de lokale besturen dat de Vlaamse ministers Somers en Demir eind 2020 lanceerden. Zonder de inbreng van de gemeenten zal de klimaattransitie immers mislukken. Een aandachtspunt is wel om ook besturen die al grote inspanningen leveren, te blijven stimuleren om hierin verder te gaan. Voorts moet de planlast maximaal worden beperkt. De vraag rijst ook of de beschikbare financiële middelen zullen volstaan. Een klimaatpact kan dan wel een belangrijke symbolische en motiverende waarde hebben, maar zonder adequate financiële ondersteuning dreigt het een papieren tijger te blijven. De VVSG besliste dan ook om het Klimaatpact mee te onderschrijven en de Vlaamse gemeenten te vragen hetzelfde te doen, wat 293 van de 300 gemeenten intussen ook deden.

Naar aanleiding van de Klimaatop in Glasgow, scherpste de Vlaamse regering haar klimaatambities aan, met ook het voorstel om het Klimaatpact met de lokale besturen hierop aan te passen. De VVSG kon instemmen met de meeste van de voorgestelde maatregelen, maar uitte ook enkele bedenkingen. Zo kan het voor de VVSG niet dat de lokale fiscale autonomie wordt ingeperkt door een gemeentelijke belasting op elektriciteitspylonen te verbieden.

Begin 2022 pleitte de VVSG ervoor om het Lokaal Energie- en Klimaatpact hier en daar bij te sturen. Zo is er nood aan een meer structurele financiering, niet aan herhaalde kleinere projectoproepen. Daarnaast wil de VVSG meer inzetten op financiering via projecten die op zichzelf financieel rendabel kunnen zijn. Ook op diverse andere domeinen formuleerde de VVSG voorstellen die de realisatie van de Vlaamse klimaatambities kunnen ondersteunen.

Pleidooi voor belastingverschuiving weg van elektriciteit

De huidige tarificatie ontmoedigt de (steeds groenere) elektriciteit en bevoordeelt het verbruik van aardgas en andere fossiele brandstoffen, zoals stookolie. Daarom vroeg de VVSG dat Vlaanderen werkt aan een stelselmatige verschuiving van de lasten op de elektriciteitsfactuur naar die voor aardgas. Zeker alle lasten die niets te maken hebben met elektriciteit moeten uit de factuur verdwijnen. De VVSG ging op zoek naar partners om samen dit standpunt te verdedigen bij de Vlaamse overheid.

Blue deal

De Vlaamse regering en het Vlaams Parlement willen met de 'Blue deal' werken aan de strijd tegen droogte en waterschaarste. Openbare besturen moeten het goede voorbeeld geven en zorgen voor gepaste regelgeving, met circulair watergebruik als regel. Particulieren moeten worden gesensibiliseerd om te ontharden.

De VVSG pleitte ervoor om de Blue deal uit te rollen in een volwaardig partnerschap met de gemeenten, die ruimte moeten houden voor eigen initiatieven met lokale betrokkenen. De VVSG vroeg verder een maximale afstemming van de verschillende gebiedsgerichte werkingen en aandacht voor sociale inclusie. Ze wees ook op het belang van een goede ruimtelijke ordening en de mogelijke hypotheek door de voor de gemeenten peperdure Vlaamse bouwshiftplannen. Verder is er nood aan solide financiële en fiscale instrumenten om de

ontharding te stimuleren. Handhaving blijft een belangrijk aandachtspunt, maar mag niet zomaar en volledig bij de gemeenten worden gelegd.

De VVSG blijft er ook voor pleiten dat gemeenten meteen voor een volledige gemeentelijke legislatuur zekerheid krijgen over mogelijke rioolsubsidies en dat die subsidies worden gebruikt op te realiseren doelstellingen. Het is dan aan de gemeenten om te bepalen met welke projecten ze die doelstellingen dan het best kunnen realiseren.

Reorganisatie watersector

De gemeenten en hun operatoren zijn beheerder van de publieke ruimte en de lokale afwatering (regenwater en afvalwater). Het Vlaams regeerakkoord vraagt een visie over de toekomst van het waterlandschap (met o.m. het beheer van riool- en regenwaterinfrastructuur). Deloitte maakte in dat kader een studie in opdracht van het kabinet Demir. Het resultaat hield echter geen rekening met de VVSG-visie en stelde net een veel kleinere lokale beleidsruimte voor en dat vanuit een te verkokerde monosectorale visie over één onderdeel van het waterbeleid. Hierdoor krijgen de koppelkansen tussen waterbeleid, ruimtelijke inrichting en beheer van het openbaar domein onvoldoende aandacht. Voor de VVSG moet elke gemeente zelf kunnen blijven beslissen of ze het riool- en regenwaterbeheer zelf uitvoert of overdraagt. Gemeenten die dit beheer overdragen, moeten de operator rechtstreeks kunnen aansturen en voldoende impact behouden. De theoretische modellen van Deloitte negeren deze gemeentelijke beleidsruimte en bevoegdheid.

De deadline voor de Europese Kaderrichtlijn Water is 2027. Tegen dan moeten nog heel wat rioolprojecten worden uitgevoerd. De oefening om te komen tot een meerjarige afspraak tussen gemeenten, hun rioolbeheerders en de Vlaamse overheid over de te behalen doelstellingen en de bijbehorende subsidiëring is dan ook prioritair.

Boscompensatie

Om ontbossing in Vlaanderen te vermijden, geniet de bescherming van zonevreemde bossen de voorkeur op het rooien op de ene plek en een compensatie elders. De VVSG vroeg dan ook dat het Agentschap Natuur en Bos (ANB) kritischere adviezen zou geven. Nu zijn die bijna nooit negatief bij vergunningsaanvragen met ontbossing. Wie een vergunning krijgt voor een ontbossing, kan ze compenseren door een compensatiebedrag betalen. De vraag is welke overheid met dat geld de boscompensatie moet realiseren. Op vraag van de VVSG zullen gemeenten de compensatieplicht mogen overnemen van de Vlaamse overheid. Verder zal een gemeente alleen belast worden met een compensatie als ze tegen het advies van ANB in toch een vergunning aflevert. In het ontwerpdecreet luidde het nog dat gemeenten elke ontbossing die ze vergunden zouden moeten compenseren.

Een belangrijk knelpunt blijft de zoektocht naar grond om te bebossen. Wat daarbij zou helpen, is een hoger compensatiebedrag. De 5,6 euro/m² volstaat soms niet eens voor de grondaankoop. Op vraag van de VVSG mag een gemeente nu een hoger bedrag vragen als de compensatie op haar grondgebied duurder uitvalt.

Voor het aanplanten van bos in landbouwgebied is een vergunning nodig na advies van het Departement Landbouw. Die vergunning blijft bestaan, maar op vraag van de VVSG zal voortaan ook het Agentschap Natuur en Bos een advies geven, om zo te komen tot een evenwichtiger dossier.

Wonen

Bestuurlijke organisatie sociaalwoonbeleid

Tegen 2023 moeten sociale huisvestingsmaatschappijen en sociale verhuurkantoren samen één woonmaatschappij per gemeente vormen. Ook sociale woningen van lokale besturen gaan naar die ene woonactor. Tegelijk verhoogt het gemeentelijke belang als aandeelhouder. De VVSG steunde dit voornemen omdat het de gemeentelijke regierol op het vlak van wonen kan versterken. De nieuwe actor moet wel mee instaan voor meer sociale woningen en het voeren van een sterk lokaal woonbeleid. Daarnaast vroeg de VVSG aandacht voor de uiteenlopende doelgroepen van de huidige woonactoren. Voor de VVSG moet Vlaanderen de kosten van de hervorming op zich nemen. De schaal van de nieuwe woonmaatschappij moet een evenwicht vinden tussen efficiëntie en nabijheid, rekening houdend met de werkingsgebieden van andere actoren en sectoren en met de lopende regiovorming. Lokale besturen moeten verder zelf sociale woningen kunnen blijven bouwen en/of verhuren. Verder vroeg de VVSG ook voldoende impact van individuele gemeenten in het bestuur van woonmaatschappijen, ook als ze niet zelf in de raad van bestuur vertegenwoordigd zijn. Tot slot pleitte de VVSG voor blijvende financiering voor sociaal wonen, ook in gemeenten die al voldoen aan het zogenaamde 'bindend sociaal objectief'.

De VVSG overwoog even om uitstel te vragen voor de afbakening van de werkingsgebieden van de woonmaatschappijen. Die oefening moest tegen 31 oktober 2021 rond zijn. Uiteindelijk kwam de vraag om uitstel er niet, om de rest van het proces niet te hypothekeren. Wel vroeg de VVSG Vlaams minister van Wonen Diependaele om te bemiddelen op die plaatsen waar besturen zelf er niet uit geraken. In februari 2022 legde de Vlaamse regering de nieuwe werkingsgebieden definitief vast.

In de marge van deze hervorming bekeek de VVSG ook haar rol in en betrokkenheid bij de toekomstige koepel van Vlaamse woonmaatschappijen.

Nieuw toewijzingsbeleid sociale huur

Net voor de zomer van 2021 keurde de Vlaamse regering een voorontwerp van besluit met een nieuwe toewijzingsregeling voor sociale huur goed. Lokale besturen zijn volgens de Vlaamse Wooncode de regisseurs van het lokale woonbeleid, waardoor ze lokaal de woonproblematiek moeten aanpakken. Tot die opdracht behoren de specifieke aandacht voor de meest kwetsbare woonbehoeftigen en het instaan voor een betaalbaar en sociaal woonaanbod. De nieuwe regeling hanteert vier pijlers, met een standaardtoewijzing op basis van langdurige woonbinding, een versnelde toewijzing van kandidaat-huurders met een bijzondere nood of in precare omstandigheden, de toewijzing van kandidaat-huurders die behoren tot een specifieke doelgroep en de toewijzing van kandidaat-huurders naar aanleiding van interne mutaties. Hierbij krijgt de toewijzingsraad (met daarin ook de gemeenten) per werkingsgebied of deelgebied een belangrijke rol.

Het toewijsmodel bevat mogelijkheden voor diverse kwetsbare doelgroepen. De VVSG herhaalde haar eerdere vraag naar simulaties van de voorgestelde wijzigingen, bv. over het risico dat er onvoldoende toewijzingen kunnen gebeuren aan kwetsbare kandidaat huurders. Omdat de problematiek van de toewijzingen aan mensen met bijzondere noden verschilt, moeten gemeenten gemotiveerd en binnen bepaalde grenzen kunnen afwijken van

de vooropgezette toewijzingspercentages. Voor de VVSG moet de Vlaamse overheid ook voorzien in voldoende begeleiding van huurders.

Ook over de andere elementen van het voorontwerp vroeg de VVSG dat er na verloop van tijd een evaluatie en eventuele bijsturing zou komen, bv. met over het bewijs van onroerend bezit in het buitenland, de aanpassing van de taalkennisvereiste of de verplichting om ingeschreven te zijn bij de VDAB.

De ‘Woonzaak’

De VVSG kreeg de vraag om zich aan te sluiten bij ‘De Woonzaak’, het pleidooi van o.a. het Vlaams Huurdersplatform, Netwerk tegen Armoede en Welzijnszorg dat beleidsmakers het Vlaamse Woonbeleid als prioriteit zouden aanzien en werk zouden maken van een sociaal en rechtvaardiger woonbeleid, met het recht op wonen voor iedereen. Uiteindelijk besliste de VVSG hier niet op in te gaan. Ze erkent de positieve elementen van de Woonzaak, maar vindt het aankaarten van deze problematiek via een procedure bij het Europees Comité voor Sociale Rechten niet de juiste weg. De VVSG wil niet in een positie lijnrecht tegenover de Vlaamse overheid geplaatst worden, maar uitgaan van een kritische maar constructieve houding. Met het oog op goede interbestuurlijke verhoudingen met de andere overheden, koos de VVSG ervoor niet te procederen tegen elkaar.

Naar een beroepskwalificatie voor ‘Woningcontroleur’

Het Vlaamse agentschap Wonen vroeg de VVSG mede-indiener te worden van het beroepskwalificatiedossier voor woningcontroleur. Dat geeft aan welke competenties en expertise een woningcontroleur moet verwerven of hebben en dient als basis voor de inhoud van de opleidingen. Het beroepskwalificatiedossier is een eerste stap om te komen tot gecertificeerde woningcontroleurs. Omdat gemeenten belang hebben bij goed opgeleide woningcontroleurs (cf. de lokale opdracht op het vlak van het woningkwaliteitsbeleid en de mogelijke impact van woningcontroles op de burger), ondersteunde de VVSG de vraag van Wonen Vlaanderen. Zo blijven lokale besturen betrokken bij het verdere proces.

Woningdelen vlotter mogelijk maken?

De VVSG werd uitgenodigd op een hoorzitting in het Vlaamse Parlement over een conceptnota die woningdelen moet faciliteren. Zo zou in bepaalde gevallen de vergunningsplicht voor het splitsen van een woning vervangen worden door een meldingsplicht, zoals voor zorgwonen. De VVSG vertrok bij haar standpunt van de rol van lokale besturen als regisseurs van het lokale woonbeleid. Dat houdt o.m. het bewaken van de woningkwaliteit, de leefbaarheid en het evenwicht tussen de verschillende woningtypologieën in. De voorstellen van de conceptnota hollen die regisseursrol uit. Grote wooneenheden opdelen kan zeker zinvol zijn, maar dit moet gebeuren binnen een vastgelegd kader dat rekening houdt met alle aspecten. Een pure melding is hiervoor een te zwak instrument.

Innovatie en digitale transformatie

Naar een Vlaamse datastrategie

De Vlaamse overheid werkt aan een datastrategie. Voor de lokale besturen is dit een kans om te komen tot meer afstemming en coördinatie voor de nu vaak versnipperde

datainitiatieven en interbestuurlijke dataprojecten. De VVSG wil een betere interbestuurlijke gegevensdeling, waarbij data zonder drempels gemakkelijker tussen overheden stromen. Ten tweede is er nood aan diensten op basis van data waarover ook lokale overheden beschikken. Nu is het MAGDA-platform voornamelijk een doorgeefluik van data. Hoe kunnen overheden zinvolle diensten bouwen op die beschikbare data zodat ze die niet zelf moeten interpreteren en analyseren? Ten derde moeten data kwaliteitsvol en actueel zijn. De Vlaamse datastrategie moet processen installeren om dit te garanderen, met maximaal gebruik van datastandaarden en authentieke gegevensbronnen. Verder vraagt de VVSG een betere coördinatie en afstemming tussen de talrijke bestaande initiatieven (VLOCA, het data-nutsbedrijf, databroker, de bestaande dataportalen) en acties om de datasilo's en verkoking te vermijden. Tot slot is er ook behoefte aan ondersteuning van de lokale besturen. Ze moeten beschouwd worden als partners, want ze zijn niet enkel afnemers van data maar willen ook zeggenschap over de keuze om bepaalde data (al dan niet) te ontsluiten, over de instrumenten en voorwaarden voor datadeling en de publicatie ervan.

Innovatieve overheidsopdrachten

Overheden worden geconfronteerd met complexe uitdagingen en maatschappelijke problemen die vaak moeilijk aan te pakken zijn op de traditionele manier. Innovatieve overheidsopdrachten kunnen dan helpen, omdat ze de kennis en expertise van de overheid combineren met die op de markt. Voor lokale besturen als belangrijke aankopers vormen die echter nog vaak een onontgonnen terrein. De VVSG vraagt de centrale overheden om lokale besturen te ondersteunen bij dit thema. Dat kan gebeuren met een steunpunt innovatieve overheidsopdrachten voor lokale besturen, een expertengroep voor diepgaand juridisch advies op maat en begeleiding en het faciliteren van experimenten en samenwerking met bedrijven en startups.

Digitale overheidscommunicatie via eBox en Mijn Burgerprofiel

De Vlaamse en federale overheid lanceren verschillende digitale platformen (eBox, Mijn Burgerprofiel) die alle hét communicatiekanaal willen worden van de overheidscommunicatie of hét toegangskanaal voor (bepaalde) dienstverlening van de overheid, telkens inclusief de lokale besturen. Toch kennen die platformen verschillende tekortkomingen, zowel op het vlak van gebruiksvriendelijkheid als toepasbaarheid voor de noden van lokale besturen. De VVSG formuleerde dan ook een reeks voorstellen tot aanpassing.

Naar meer cyberveiligheid bij lokale besturen

De Vlaamse lokale besturen zijn, net zoals andere publieke en private instanties niet immuun tegen cyberveiligheidsdreigingen. Om de continuïteit van de dienstverlening aan de burger te verzekeren en om de veiligheid van de dossiers en persoonsgegevens die de lokale besturen verwerken te garanderen, moet er blijvend werk worden gemaakt van een cyberveilige omgeving. Er gebeuren vandaag al waardevolle acties die vooral sensibiliserend werken of de problematiek in kaart brengen. Voor de VVSG zijn de problemen intussen gekend en is er nood aan een actieplan om ze aan te pakken. Lokale besturen dragen hierin zelf een belangrijke verantwoordelijkheid, maar ook van de centrale overheden verwacht de VVSG de nodige impulsen en ondersteuning, bv. via een centrale informatieveiligheidsdienst voor lokale besturen, begeleiding op maat, een strategie voor de invoering van veiligheidsbouwstenen en een verdere centralisering van de IT-omgeving. De VVSG

formuleerde enkele concrete voorstellen ter ondersteuning van de lokale besturen en gaat hierover het gesprek aan met de betrokken kabinetten en administraties.

Gemeente zonder gemeentehuis

In het kader van het Vlaamse relanceplan lanceerde de Vlaamse overheid een oproepen-programma met focus op de vereenvoudiging en digitalisering van de lokale dienstverlening aan burgers, ondernemingen en verenigingen. Over deze projectoproepen had de VVSG verschillende informele contacten met de bevoegde administratie en kabinetten en waren er ook VVSG-interventies op het Vlaams Stuurorgaan Informatie- en ICT-beleid, met o.m. een pleidooi voor een duurzame verankering en opschaling van de gesubsidieerde projecten. Wegens het hoge aantal oproepen in korte tijd, pleitten de lokale besturen ook voor een aanpassing van de vooropgestelde timing. De Vlaamse overheid ging hier deels op in.

Andere Vlaamse dossiers

Rol lokale besturen bij operationeel programma Europees Sociaal Fonds

De VDAB en het departement Onderwijs worden als institutionele partners betrokken bij het Vlaamse Afsprakenkader ESF voor de opmaak en uitrol van het operationele programma. Daardoor wordt een deel van de ESF-middelen voor hen gereserveerd. Lokale besturen worden echter alleen als niet-institutionele partners betrokken, ook al zijn ze overheden. Daardoor krijgen ze geen vooraf bepaald deel van de ESF-middelen toegewezen. Dat maakt het voor de besturen onmogelijk (mee) (Vlaams) beleid vorm te geven, of hierover aan langetermijnplanning te doen. Zij kunnen enkel hopen dat hun projectvoorstellen worden aanvaard. Nochtans benadrukt de Vlaamse overheid de belangrijke rol van de lokale besturen bij de uitvoering van het Vlaamse beleid. De VVSG heeft daarom gepleit voor een meer structurele aanpak, met een betere toegankelijkheid voor de lokale besturen tot de ESF-middelen en dat met de bedoeling om het Vlaamse doelgroepenbeleid te versterken.

Bedrijvige kernen

Vlaanderen evalueerde het decreet integraal handelsvestigingsbeleid in functie van een actualisering. Die wil men enten op het concept 'bedrijvige kernen'. De VVSG vroeg om te werken aan een voldoende integrale en fundamentele herziening, met adequate antwoorden op de bestaande knelpunten en uitdagingen (beter onderbouwde en sterkere instrumenten, meer ondersteuning van gemeenten, enz.). Het huidige beleid is immers niet effectief, cf. de blijvende toename van de winkelvloeroppervlakte en leegstand. De VVSG beseft dat deze tendensen ook deels een lokale verantwoordelijkheid zijn.

Visienota Lokaal Onroerenderfgoedbeleid

De VVSG kreeg van Vlaams minister Diependaele de vraag advies uit te brengen over de Visienota Lokaal Onroerenderfgoedbeleid met de bedoeling die vervolgens voor te leggen aan het Vlaamse Parlement. De VVSG wees op de beperkte financiële middelen die verbonden zijn aan de erkenning als onroerenderfgoedgemeente of intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst. Lokale besturen kunnen extra bevoegdheden opnemen rond onroerend erfgoed, maar ze blijven dit toch vooral doen 'in dienst' van de Vlaamse overheid. Het Agentschap Onroerend Erfgoed zette een aantal thematische werkgroepen op om de omzetting van de Visienota in regelgeving voor te bereiden. Daaraan namen ook veel lokale

besturen deel. Uit de werkgroepen kwamen een aantal aanbevelingen, onder andere over de financiering van het lokale onroerenderfgoedbeleid.

De VVSG vroeg verder om aan intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten geen voorwaarden op te leggen (zoals op het vlak van aantal deelnemende gemeenten) die niet stroken met de uitgangspunten van de regiovorming.

Herbestemming parochiekerken

De Vlaamse regering werkte een visienota uit over de herbestemming van parochiekerken en wil daarover het debat aangaan met het Vlaamse parlement. Zo komt er een 'Programma toekomst parochiekerken' met één aanspreekpunt voor alle betrokkenen. De VVSG vindt dit een positieve evolutie, op voorwaarde van voldoende financiering. Ten tweede wordt een kerkenbeleidsplan een verplicht instrument als de gemeente (en Vlaanderen) aanpassingen aan het kerkgebouw mee financiert. Het kerkenbeleidsplan zou ook elke legislatuur een actualisatie krijgen. De VVSG vindt deze extra hefboom positief, maar wil de discussie koppelen aan het ruimere debat over de financiering van de erediensten. Verder wordt Vlaamse financiële steun mogelijk voor niet beschermde kerkgebouwen die onttrokken zijn aan de eredienst. Hiermee kan een drempel om werk te maken van herbestemming verdwijnen. Er wordt voorts nagedacht over instrumenten om publieke spelers (gemeente en kerkbestuur) vlotter in contact te brengen met private actoren, om op zoek te gaan naar ruimere mogelijkheden qua alternatieve invulling. Tot slot krijgt elke parochiekerk een herbestemmingsprofiel met betrekking tot de erfgoedwaarde, zodat duidelijker wordt wat kan en niet kan.

Conceptnota begraafplaatsen en lijkbezorging

De VVSG nam samen met Burgerzaken Vlaanderen en het Netwerk Begraafplaatsen een standpunt in over de conceptnota van de Vlaamse regering met voorstellen tot wijziging van de regels over begraafplaatsen en lijkbezorging. De organisaties stemden in met de invoering van de mogelijkheid voor private spelers om te participeren in intercommunale crematoria (cf. wat vandaag al kan voor de afval- en energiesector), op voorwaarde dat de lokale besturen het initiatiefrecht in handen houden. Voorts gingen ze akkoord met het toelaten van crematoria zonder urnenveld, strooiweide en columbarium en ruimere mogelijkheden voor het vervoer van een stoffelijk overschot. Ook de voorgestelde wijzigingen op het vlak van concessies kregen een positief advies. Maar er waren ook bedenkingen. Zo rijst de vraag wie zal instaan voor het openbare deel als crematoria alleen nog maar moeten beschikken over een technisch gedeelte. Verder worden nieuwe technieken van lijkbezorging het best ruim omschreven en is het nodig rekening te houden met mogelijke belemmeringen bij de uitvoering van de wilsbeschikking over de bestemming van het lichaam. De VVSG, Burgerzaken Vlaanderen en het Netwerk Begraafplaatsen steunen de plannen voor verdere digitalisering van het proces bij overlijden, maar vragen de actieve betrokkenheid van de federale overheid. De organisaties zijn het niet eens met een volledige subsidiestop voor crematoria. Voor technische innovaties zou financiële ondersteuning wel moeten blijven. Verder moet het advies van een tweede arts voorafgaand aan een crematie worden geschrapt wegens de beperkte meerwaarde. De VVSG wil ook een grondig onderzoek naar het voorstel over de beslissingsbevoegdheid over de asbestemming. De belangrijkste kritiek op de conceptnota is echter dat een integrale aanpak nog altijd ontbreekt. Er moet veel meer consistentie komen in alle regelgeving over lijkbezorging en begraafplaatsen.

3. Internationale dossiers

Resolutie CEMR over asiel en migratie

De VVSG schaarde zich achter een ontwerpresolutie die werd voorbereid door de koepels van lokale besturen uit de verschillende lidstaten van de Europese Unie (verenigd binnen de CEMR). Daarin drukken ze hun steun uit voor het voorliggende pakt (met o.m. een versterkte solidariteit tussen de lidstaten), maar uiten ze ook een reeks bekommernissen van de lokale besturen met betrekking het Europese beleid op het vlak van asiel en migratie. De tekst kwam tot stand op basis van de uiteenlopende verzuchtingen van de lokale besturen in de verschillende lidstaten.

Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht en EU Herstelfonds

De Europese Unie maakte 672 miljard euro vrij voor het coronaherstelfonds (of ‘Recovery and Resilience Facility’). Hiervan gaat 5,9 miljard euro naar België, waarvan 2,25 miljard euro naar Vlaanderen. De middelen kunnen gebruikt worden tot 2026.

De VVSG vroeg in 2020 aan de Vlaamse overheid dat de stem van de lokale besturen opgenomen zou worden in de Vlaamse en Belgische coronaherstelplannen. De Europese criteria voor het opstellen van die herstelplannen stellen trouwens expliciet die lokale betrokkenheid als voorwaarde. Uit een bevraging (eind 2020) van de Europese koepel van lokale besturen (CEMR) blijkt echter dat de meeste lokale besturen (op dat moment) niet betrokken waren bij het opstellen van nationale herstelplannen. Uiteindelijk bleek wel dat de herstelplannen verschillende subsidiemogelijkheden voor lokale besturen bevatten.

Federaal subsidiedossier GLoBE

De VVSG diende voor de periode 2022-2026 een subsidiedossier Goed Lokaal bestuur (‘GloBE’) in bij de federale overheid. Via die weg krijgen twaalf Vlaamse gemeenten vijf jaar lang een voor de uitbouw van hun stedenband met lokale besturen in Benin, Senegal, Ecuador en Nicaragua. Hoewel de federale overheid de stedenbanden in Zuid-Afrika in eerst niet wou financieren, verkreeg de VVSG uiteindelijk toch een ‘afbouwscenario’ voor 2022-2023. Hierdoor krijgen twee Vlaamse gemeenten en de zustervereniging SALGA toch nog ondersteuning voor het verduurzamen van de stedenbanden. De VVSG werkt niet alleen samen met zustervereniging SALGA in Zuid-Afrika, maar onderhoudt ook goede contacten met ANCB in Benin en RALGA in Rwanda.

Het programma GloBE richt zich ook op het versterken van alle Vlaamse gemeenten bij het sensibiliseren en integreren van de duurzameontwikkelingsdoelstellingen (SDG’s) in de gemeentelijke werking. Tot slot werkt GloBe actief aan het opbouwen van kennis over ‘duurzame steden’ en innovatieve internationale samenwerkingen over de SDG’s.

Jan Leroy (red.)

Meer informatie en bronnen

Dit overzicht kwam tot stand op basis van de beleidsdossiers die in de periode 2021-maart 2022 op de agenda kwamen van de bestuursorganen van de VVSG: de zes bestuurlijke commissies, het dagelijks bestuur en de raad van bestuur. Het werd aangevuld door de stafmedewerkers met diverse interventies bij kabinetten en administraties, parlementsleden, enz.

Het politieke beleidswerk van de VVSG komt geregeld aan bod op www.vvsg.be, het wekelijkse e-zine en het maandblad *Lokaal*.

Over VVSG

De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten vzw is het steunpunt, de belangenbehartiger en de beweging van het lokale bestuur. Alle 300 gemeenten en OCMW's in Vlaanderen zijn lid, naast vele politie- en hulpverleningszones, intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, OCMW-verenigingen, enz.

De VVSG is een huis van vertrouwen dat haar leden advies en begeleiding verleent, informatie geeft op maat, zorgt voor opleiding en vorming, ontmoetingsdagen organiseert en andere ondersteunende diensten biedt. Meer dan 10.000 politici of ambtenaren volgen elk jaar een studiedag of een opleiding bij de VVSG.

VVSG